

485041

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Világ proletárjai, egyesüljétek!

KÉPSZÍV - MEGJELNIK KÉTHETENKÉNT

ÚJ

14
1972

FLET

203

Magas fokú kommunista felelősséggel, egyöntetűen fogadta el az Országos Pártkonferencia a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom megteremtésének, Románia gyors gazdasági- társadalmi fejlesztésének történelmi jelentőségű dokumentumait

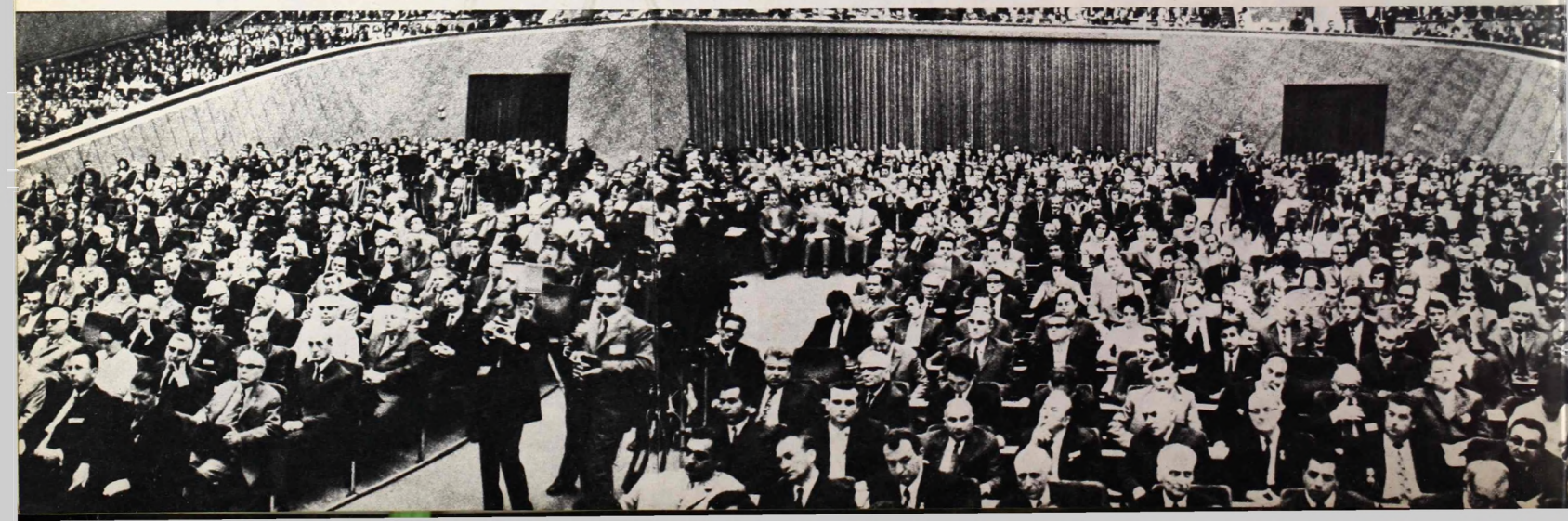
„Felhívom az összes román, magyar, német, szerb és más nemzetiségű dolgozókat, akik a századok folyamán együttesen győzték le a nehézségeket, az elnyomást és a kizsákmányolást, s akikkel együtt a szocialista építés éveiben nagyszerű eredményeket értünk el: fogjunk össze még szorosabban, tegyünk meg mindent, hogy közös munkánkkal felépítsük a szocialista és kommunista Romániát úgy, ahogy azt valamenynyien óhajtjuk, nemzetiségre való tekintet nélkül!”

NICOLAE CEAUȘESCU

A televíziós és rádióközvetítés folytán az egész ország közvetlenül figyelemmel kísérhette az RKP Országos Konferenciájának munkálatait. Képünkön: a fővárosi Grivița Roșie Üzemek klubjában Nicolae Ceașescu elvtárs jelentését hallgatják

Az RKP Országos Konferenciájának elnöksége

Konferenciái küldöttek a Kormányügyi Palota előtt

Nicolae Ceaușescu elvtárs előterjeszti jelentését a Román Kommunista Párt Országos Konferenciáján

— **MUNKÁSOK**, erőt nem kímélve munkálkodjatok iparunk szüntelen fejlesztésén és korszerűsítésén! Bizonyítsátok be a jövőben is, hogy munkáosztályunk képes elvezetni a nemzetet a kommunizmus csúcsai felé, képes teljesíteni történelmi forradalmi küldetését!

— **PARASZTOK**, szoros egységben a munkáosztállyal, szenteljétek minden energiátokat és munkaerőtöket a mezőgazdaság felvirágoztatásának, a kommunista párt által kidolgozott program megvalósításának!

— **ÉRTELMISÉGIEK!** A munkások és parasztok oldalán, velük vállvetve állítsátok minden hozzáértéseiteket és összes ismereteiteket a haza haladásának, a jelenkori tudomány, technika és kultúra legfejlettebb vívmányai alkalmazásának szolgálatába!

— **DOLGOZÓK** — románok, magyarok, németek és más nemzetiségűek —, egyesítsétek még szorosabban erőfeszítéseiteket, hogy a civilizáció újabb fokaira emeljük hazánkat, a szocialista Romániát! Tegyetek meg mindent, hogy szabad, virágzó, kommunista hazát hagyjunk örököül az eljövendő nemzedékeknek, utódaink utódainak!

— **KOMMUNISTÁK**, párt- és állami aktivisták, erőt nem kímélve válasszátok arra a határtalan bizalomra, amelyet egész népünk tanúsít a Román Kommunista Párt iránt, hogy pártunk becsülettel teljesítse szerepét mint a román szocialista társadalom politikai vezető ereje.

A ROMÁN KOMMUNISTA PÁRT ORSZÁGOS KONFERENCIÁJÁNAK

az RKP főtitkára, Nicolae Ceaușescu elvtárs által előterjesztett Jelentés és a Központi Bizottság által az 1967. évi Országos Konferencia s a párt X. kongresszusa határozatainak teljesítéséért folytatott tevékenység jóváhagyásáról szóló határozatából

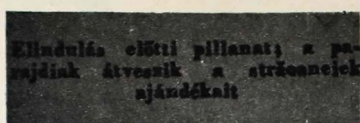

Parajd — Străoane: via barátság;
az ojtuzi szoroson át. Még
ezelőtt, útban Moldva felé,
megállunk Parajdon, Kiss Árpád
iskolaigazgatójánál. Az igazgató út-
ravalóul egy üzenetet bíz ránk:
mondjuk meg barátainknak, vár-
ják őket, de nem tudják pontosan
az érkezés időpontját, írjanak,
hogy készülhessenek a parajdiak.
Most ugyanis a străoanei szülők
látogatását várják, júliusban ese-
dékes. Mi örömmel megígérjük,
vállaljuk a postás szerepét —
legalább ennyit ebben a szépen
fejlődő, izgalmas közeledésben. Az-
tán megyünk tovább.

Pancutól már szelíd dombok-
ká simulnak a Kárpátok, a szőlő
őshazájában járunk, mindenütt tíz-
meg tíz hektáros, szépen művelt,
gondozott tőkék támaszkodnak a
karókra. Még hat kilométer asz-
faltút, és a parajdiak vendég-
barátainak falujában vagyunk. Az
egyes számú iskolában éppen szü-
netre csöngetnek, következik az
utolsó óra, a gyerekek megállnak,
nézik a kicsiből kikászálódó újság-
írókat. Itthon van-e az igazgató
elvtárs? Itthon. Tessék csak arra,
ott az igazgatói szoba. Amikor az
ember az iskolába belép, egy
vörös szalagon feltűnik a mondat:
Bine ați venit! Valakit vártak, gon-
dolom, vagy inkább várnak. Hi-
szen az ilyesmit általában le szok-
ták szedni, miután a vendégek
elmentek. Aztán, amikor kezét
nyújt az igazgató, és az első kér-
désekre válaszol, Kiss Árpád sza-
vai jutnak eszembe: „Meglátja,
micsoda emberek azok!” Az igaz-
gató ugyanis közli, hogy a mon-
dat már három esztendőre ott van
a homlokzaton, az első parajdi
látogatáskor tették ki, és a gyerekek
nem akarták levenni többé. Mond-
ják, hogy ők mindig szeretettel
várják a parajdiakat, és hátha-
hátha betoppan valamelyikük vá-
ratlanul. Maradjon csak ott a
szalag.

Ez volt az első, amit megtud-
tunk.

— Nem is érdemes már azzal
foglalkozni, hogyan és honnan in-
dult el a dolog. A lényeg az, hogy
megvan — mondja Ștefan Vasile,
az 1. számú iskola igazgatója.
— Most már tradíciót ápolunk,
járt uton haladunk, s minket
már követni akarnak mások is.
No persze, itt, a községben a 700
diákon s az érintett szülőkhöz ki-
vül is vannak, akik át akarnak
lépni Hargita megyébe. Most fog-
lalkozunk azzal a gondolattal, hogy
a néptanács is fölkereskedik. Sőt
azt is tudom, hogy például a
parajdi milíciaőrs is jönni akar
a străoanei kollégákhoz. Aztán
meg a szomszédos községek is
tervezgetnek. Mi a magunk ré-
széről tovább akarjuk fejleszteni
a barátságot, szeretnénk más
nemzetiségi iskolákkal is kapcsola-
tot teremteni. Németekkel, szer-
bekkel. Úgy látszik, most már
a mienk marad a kezdeményezés
öröme és izgalma egyaránt. Bűsz-
kén vállaljuk. Persze, egy kis
öröm mindig vegyül az örömből,
ugyanis állandóan azt érezzük,
hogy nem tudjuk kellőképpen vi-
szonozni a hargitaiak kedvességét
és vendégszeretetét. Hogy ők is
ezt érzik? Akkor jó. Bár attól még
nem vagyunk megnyugodva. Cso-
dálatos emberek laktak arrafelé.
S a gyerekeik jól neveltek, ked-
vesek, szeretetreméltóak, pillan-
atok alatt kötnek barátságot, s
nem is akármilyen barátságot. Azt
is el kell mondanom, hogy köz-

ségünkben már régebben is vol-
tak, akik ismertek parajdiakat,
sőt barátkoztak velük. Itt van
például Ștefănescu Ioan, aki vala-
mikor húsz esztendővel ezelőtt,
katonakorában együtt szolgált egy
parajdi legénnyel. Aztán elváltak
útjaik, de azért leveleztek, meg
is látogatták egymást; meghá-
zasodtak, gyerekeik születtek szin-
te ugyanabban az évben, és most,
amikor a cserére került sor, mit
ad isten, a gyerekek anélkül, hogy
tudtak volna apáik barátságáról,
összekeverültek, összebarátkoztak;
rendszeresen látogatják egymást...

Străoane község hétezer lakosát
főleg a szőlő tartja el. S természet-
esen a bor. A szőlő munkaigényes
növény. Amikor a községben az
embereket kerestük, mindenütt az-
zal fogadtak, hogy csak este nyolc
óra körül jöjjünk, mert akkor ke-
rülnek haza a szőlősokból. A hor-
dók akkorak ebben a községben,
hogy egy kisebb család ellakhat-
na egyben-egyben. A községben
az ötven tagú tanári karnak nagy
része idevaló születésű: tanulmá-
nyaik elvégzése után hazajöttek
tanítani.

— Amikor először jöttek ide a
parajdi gyerekek, a legtöbb gon-
dunk azért volt velük, hogy mit
adjunk nekik enni. Azt már jó
előre tudtuk, hogy az erdélyi
gyerekek nemigen ismerik a mold-
vai csorbákat, inkább édesen főz-
nek arrafelé, sok levest esznek.
No, hát vágtam nekik tyúkot, főz-
tem grízgaluskás tyúkhúslevest
meg krumplipürét, sok gyümöl-
cset adtam. Kicsit zavarban vol-
tam, féltem, nehogy az apróság,
aki nálam lakik, azzal menjen
haza, hogy éhezett. Aztán, ami-
kor már másodszor jöttek, nem
volt semmi probléma. A mieink

jártak ott, megtanulták néhány
sajátos erdélyi étel receptjét, s
e szerint főztünk nekik. Végtelenül
barátságos, kedves gyerekek, nem
csodálom, hogy életre szóló barát-
ságok szövődtek... Én itt szület-
tem, az iskola mellett, itt nőttem
föl, az iskola udvarán, elmentem
tanulni, s már jó ideje itt taní-
tok, a szülőfalumban, abban az
iskolában, amelyben a betűve-
tést kezdtem, de ilyesmire nem
emlékszem. Valósággal lázban van
az iskola ilyenkor, nyáron; vár-

PARAJD — STRĂOANE: via barátság II.

Közösen szüretelnek a dombok kincsét, a szőlőt

ják a parajdiakat, pedig még van
vagy két hónap, amíg jönnek.
(Egy străoanei tanítónő)

— A legjobban azt szerettem
Parajdon, amit úgy felcsavarva
sütnek, aztán le lehet tekerni, és
úgy kell enni. Ropogós, barnás-
piros színe van és édes. Nem tu-
dom, hogy mondják románul. Ná-
lunk nincs ilyen étel. Mi az osz-
tályban „botos kalácsnak” keresz-
teltük el. Mindenki azt kér az
anyukájától, amikor téztátát süt.
Elhoztuk a receptjét is.
(M. Lăcrămioara VII. oszt.tan.)

Az első alkalomkor a străoanei
autóbuszokat az akkori igazgató,
a földrajz szakos Marcali tanár,
vezette. Köztudomású, hogy él-
hal a gyerekekért, neki is van
egy fia, aki mindig elkísérte Pa-
rajdra. Az iskolában mindenki
tudja, hogy a legtöbb sztorija neki
van a látogatásokról. Adjuk át a
szót neki:

— Ha már az ételekről volt szó,
tudok egyet én is. Amikor elő-
ször jártak nálunk, jött velük egy
kislány, harmadik vagy negyedik
osztályos lehetett akkoriban, 1969-
ben. Ezt a kislányt Editnek hív-
ják, Bereczki Editnek, s gyönyörű
hangja van. Tudtuk, hogy este
előadást akarnak tartani nálunk,
s tudtam azt is, hogy a gyerek

énekelni fog. Igen ám, de az előző
nap észrevettem, hogy Edit, a-
karmivel kínálják is, nem akar
enni. Köszöni szépen, mondta, de
nem éhes. Hogy szavamat ne
felejtsem, Edit egyetlen hangot
sem tudott románul. Megkér-
tem az egyik parajdi kollégát, azt
hiszem, a Kacsó Jósikát, hogy kér-
dezze meg Editet, mit szeretne
enni, mert azt jól láttam, hogy a
gyerek éhes, mint a farkas. Edit
végre ki is nyögi, hogy ő legszí-
vesebben egy jó tejeskávét és egy
zsírban sült rántottát enne. Kézen
fogtam, elvittem az öreg Stoica
Niculinához, akiről tudtam, hogy
a tehene a legjobb tejet adja a
községben. Éppen reggelinek volt
az ideje, megfőttük a tehenet, s
odaadtam Editnek a tejet s a
tojást, hoztam a vénasszony pincé-
jéből valami zsírt, és intettem,
csináljon, amit akar vele. Kíváncsi
voltam, mitévő lesz. Hát ké-
rem, az a mákszemnyi leányka
körülnézett, kerített magának egy
kötényt, felkötötte, s nekiállt
a főzésnek, sütésnek. Az öregas-
zónynak szeme-szája tátva mara-
dott, Edit olyan rántottát rity-
tyentett, hogy magam is megkí-
vántam, s ő mintha kitalálta vol-
na, megkérdezte — románul! — :
Tu place la mine ouă? —, s ami-
kor bólintottam, nekem is süttött.

Este aztán úgy énekelt, mint a pacsirta...

Másik sztori:

— Legutóbb, amikor itt jártak a gyerekek, az egyikük átment a hozzánk tartozó egyik kis faluba, Repedeára. Ott lakik a pajtása, megjegyzem, meglehetősen nehéz „terepen”, mély vágáson keresztül kell lekutyagolni oda. A gyerek s még néhányan a mieink közül elmentek látogatni. Aztán jött a búcsúzás, a nagy sírás-rívás, fogadkozások, már ahogy ilyenkor szokás, és senki sem vette észre, hogy hiányzik valaki. Eltelik egy óra, el kettő is, amikor jönnek ezek énekelve vissza, és keresik az autóbust. Persze, a busznak híre-hamva se volt. A gyerekek pityeregni kezdtek, hogy már ő most mit csináljon. Beraktam a kocsi-ba, s csak úgy, egy szál ingben, elindultunk utánuk. Útközben telefonáltam Adjudra, hogy ha még nem érkeztek oda, a milícia állítsa le a buszt, mert viszek egy lemaradt gyereket. Mire odaértem, már Adjudon túljutottak, a milícia sem kapta el őket. Akkor már elhatároztam, hogy ha kell, bevisszem egészen Parajdig. Kértem egy ismerőstől száz lejt, tanakoltam, s aztán usgyé, fel Onești felé. Adjudról is telefonáltam, hogy lessék meg legalább őket, hol hagyják el a várost, az ojtuzi szorosan mennek-e vagy a Gyimeseken. Valahol Onești előtt leállít egy milicista, s odahadja: „Siessen, tanár úr, még elkaphatja őket Onești előtt. De ne sajnálja a gázt, a milícia tud a dologról, magának drukkolunk, de valahogy mindig kicsúsznak a kezünk közül. Maga utolérheti őket.”

Utól is értem szerencsén a buszt, s először fordult elő, hogy a milicista nekem drukolt, amikor gyorsan hajtottam.

Különben a környéken volt még egy eset, amikor drukoltak a strãoanebelieknek. Akkor, amikor nagy titokban, a nehezen megszerzett minta után az egész iskolai táncsoportnak székel ruhát varrat-tak. Abban szerepeltették a gyerekeket, ezt szánták egyik meglepetésnek Parajdon. Dugdosták, zár alatt tartották a ruhákat, s aztán, amikor kiléptek Parajdon a színpadra, majd leszedték onnan

őket. Azóta a ruhák nagy forgalomban vannak; nincs olyan iskolai ünnepség Strãoanén, hogy székel ruhában ne táncolnának. A falusiak már várják, sőt ahány-szor a gyerekek Parajdra mennek, mindig a lelkükre kötik, hozzanak új táncokat; tanuljanak, hiszen azért tanulók, mondják tréfásan...

— Köztudomású, hogy amikor iskolák közötti sportversenyekre kerül sor, minden gyerek foggal-körömmel küzd az iskola becsületéért. Nálunk sem történt másként. A gyerekek minden labdáért — kézilabda-mérkőzés volt — úgy harcoltak, mint az oroszok. De a bírónak szinte alig volt dolga: egyetlen szabálytalanság, sportszerűtlenség sem fordult elő. Történt azonban más valami. De az már a meccs végén. A parajdiak között volt egy srác, Istvánnak hívták, már nem emlékszem a vezetéknevére, hát az a gyerek úgy játszott, hogy mindenki csodálkozott rajta. Vitathatatlanul a legjobb volt a pályán. Amikor a bíró lefújta a mérkőzést, a hét strãoanei játékos odarohant Istvánhoz, s mindenik el akarta venni a trikóját. Majdhogynem dula-kodás kezdődött, mert az nyilvánvaló volt, hogy nem lehet egy trikót hét gyereknek adni. Akkor salamoni döntésre határoztam el magam. Sorba állítottam őket, s mindenik azt a számú trikót kapta az ellenfelétől, amilyen számú trikóban játszott.

Ugyancsak a kézilabda-mérkőzések történt, hogy a fiam, Puiu, aki csatárt játszik a csapatban, amikor megtudta, hogy a vendégbarátja, Jóska, az ellenfél kapusa, kijelentette, hogy márpedig ő visszahúzódik a védelembe, a barátjának nem hajlandó gölt löni... Minden kérdés, könyörgés hiábavaló volt, Nem és nem! Nem is lött még kapura sem...

Eredeti módon értelmezik a gyerekek a barátságot. Az embernek néha könny gyűl a szemébe...

Eddig tart Marcali tanár beszámolója. Bár ő azt mondaná, hogy ha kell, egy egész napon át tudna még ilyesmiket mesélni... De hát minek? Nem is ezek a történetecskék a lényegesek, ha-

nem az, ami mögöttük fejlődik, nő, gyarapszik találkozásról találkozássra. Azt pedig — az ő szavaival élve — szóval nem lehet kibeszélni. Azt látni, tapasztalni kell.

Strãoane — Parajd: via barátság. Az út egy napig tart autóbusszal, háromszáz kilométernél is több. De azt kell mondanunk, amit mindkét község lakói állítanak: az igazi barátság nem ismer távolságot, és így Parajd — Strãoane: 0 km.

SEKERNYÉS LÁSZLÓ

Baba és Júlia (a képen jobboldalt) örök barátságot kötöttek. Azóta mindketten voltak már egyaránt egyetemen, ahol természetesen látogattak egymást.

A parajdi Ince család fényképe egy strãoanei családi albumból kértük kölcsön...

A fiúk úgy fényképeztették le magukat, hogy mindenik a barátja mellett áll...

beszélnek

— hogy Victoria Schrod, amelle, hogy a „gyöngébb nem” képviselője, legény a talpán. Ezt beszélnek az ország majd minden repülőterén, természetesen csupán a szakmabeliek, a bennfentesek, akik nagyon jól tudják, mit jelent a levegőben eltölteni nyolcezer órát. Azaz — pontosan egy hónap híján — egy esztendőt.

Mert akiket a pilótánál a hatalmas utasgépeken szállít, azok legtöbbször még azt sem tudják, hogy a parancsnokot nem Victorinak hívják, hanem például Victoridnak. No, persze nincs is honnan tudniuk, elvégre mindent mégsem köthetnek az utasok orrára, sőt maga a pilótánál gondoskodik arról, hogy amikor leszállnak az utasai, ne mondassák azt (természetesen már a viszonylag biztonságos anyaföldön), egy aprócska legyintés kíséretében, hogy ja persze, hiszen ez nő...

Az ilyesmit elkerülendő, Victoria Schrod kapitány, legutóbb például, amikor gépével viharba került valahol fönt a magas levegőben és az acélmadár megsérült, elhatározta, hogy nemcsak kiviszi a gépet a viharból — ez különben kötelessége is volt —, hanem bravúrosan teszi ezt. Victoria pilótánál, miközben a földi irányítóállomások meteorológiai és légköri adatait értékelte a magasban, miközben a szél sebességét és a repülési szöveget a legmegfelelőbb összhangba hozta, miközben az ötmásodpercenként cikázó villámokkra is figyelt, és csupán a ki tudja, hányadik belső hallószervével, mintegy ösztönösen hallgatta a beteg motor zúgását, úgy vezette a gépet, mintha csecsemőt ringatna a bölcsőben. Az év egyik legnagyobb viharba tombolt, és amikor Temesváron letette a betonpályára a gépet, és előírászerűen bedült a helyére, az utasok között senki sem akadt, aki tudott volna arról, hogy viharban, defektes gépen repültek.

Ezt már csak a személyzettől tudták meg.

Akkor Victoria Schrod már egy forró feketét szűrcsölt, és várta, hogy a műszakiak jelentést tegyenek a gép állapotáról.

Egymillió kilométer légi út áll a pilótánál mögött, egymillió kilométer, utasokkal a fotelekben, utasokkal, akiket nemcsak eljuttatott céljukhoz, de közben arra is vigyázott, hogy feloldódjanak bennük a repülés okozta görcsök. Hogy megszeressék a repülést. Mert azt vallja, ez a legszebb dolog a világon.

Ő az ország 101. hivatásos pilótája. És az egyetlen nő!

Most átképi magát, hőlégsgugasz utasgépeket fog vezetni.

Egy lány felfedezte a tengert! Valahonnan a cseh erdők vidékéről jött, napfényre dhitozva, vagy egy dőlnémet ipari központ füstöt okádó gyárkéményeinek árnyékában született meg benne a vágy, hogy a napfényben szikrázó tenger partjára jöjjön nyaralni. Ki tudja?

És szemében most ott tükröződik

mindaz, amiért érdemes ide utazni, a Fekete-tenger partjára. Szelíden hullámszik a kék víz, a magasban röpömmnek a tenger akrobatái, a vijjogó, örökhé éhesen keringő sárlyok, remeg a forró levegő a sélányok fölött, s a parton az aranyosbarnára pirult emberi testek napfénykonzervként tárolják a min-

denséget éltető sugarakat...

Százezrek utaznak az ős-elem s a nyár elébe, százezrek keresik föl év-ről évre Tomist, a száműzött költő városát, és akik egyszer megmártoták magukat a sós habokban, örökre rabjaivá válnak. Mert a tengert látni kell és érezni, aztán — vissza-térni hozzá.

Ez a lány felfedezte a tengert, amely az örök ifjúság, az állandó megújulás szimbólumaként ott terpeszkedik kéken, barátságosan vagy duzzogva, de mindig készen arra, hogy magához ölelje azokat, akik messziről, a szárazföldről hozzá sietnek.

A tengerpart váratlan gyönyörűségei. Az ember szájában megáll a falat

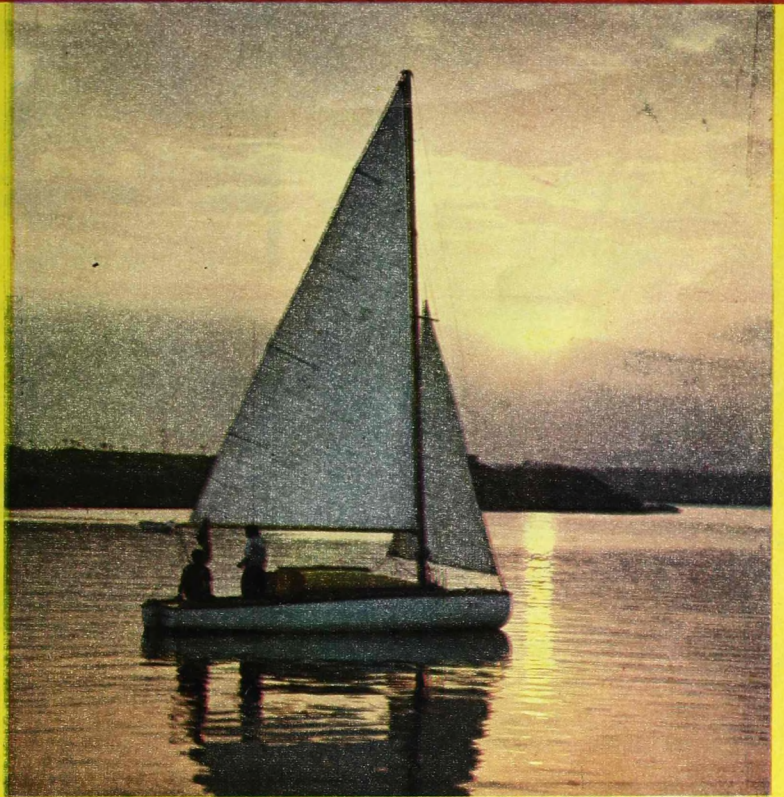

tenger • napfény • tenger • napfény •

Modern nomádék...

Idegenforgalmi látványosság: naplemente a tengerparton. A színek tobzódása gyönyörű

Amíg a mama napozik, a papa vállalja az ügyeletet...

... a család kedvencét viszont csak közösen lehet sétáltatni

Korondi taplósapka, kalotaszegi színes szőtesek... az egyik legkelendőbb cikk a mamaiai parton. A soron következő vevőig jól fog egy üveg sör a nagy melegben

„Örök emlék” a tengerpartról. Néhány lejtér bárki lehet marcona hajóskapitány, vagy táncosnő Bali szigetén...

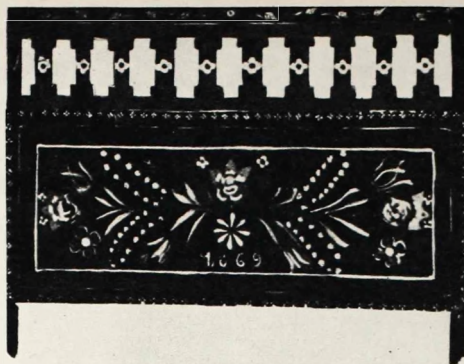

Az 1954 óta külszíni fejtéssel dolgozó vargyasi lignitbánya üzemek százait és lakóházak tízezreit látja el fűtőanyaggal

Egy vidék kálváriája

Erdővidék soha nem tudott gazdasági egyiséggé formálódni, s zártsága ellenére csak néprajzában és népművészetében jelentett külön színt. Amint Böződi György „Székely bánja” c. könyvében jellemzi: „a megyei politika szét-darabolta, a lakosság nagy kárára, Udvarhely megye és Háromszék között, több mint egy századdal ezelőtt” (vagyis a múlt század első felében). „A kiegyezés utáni megtervezéskor a régi két megye helyett négy között osztották fel, Nagykovács és Brassó megyékhez is csatoltak községeiből, a lakosság négyfelé járt hivatalos ügyeiben (...), nem gyarapodott, üresen hagyta a falvakat, és más vidéken nézett megélhetés után... Egyedüli kereseti forrás itthon a kőpecsi szénbánya volt, ez azonban már a század elején csökkentette üzemét, nem bírta a versenyt.”

Orbán Balázs a Székelyföld leírásában a fülel vashámorról még mint jelentős ipari vállalkozásról ír, melynek szerepe volt a Gábor Áron-féle ágyúöntésben. Később is mintegy száz embert foglalkoztatott. A múlt század második felében azonban ez a vasolvasztó beszüntette működését. Az egész Erdővidék ipari fejlődése

Vargyasi festett ágyfő, Sütő József munkája 1869-ből

Festett díszítések, tálason, Sütő Lajos munkája 1896-ból, Malonyai Demő: A magyar népművészete c. művének II. kötetétől

NEGYVEN ÉV MÚLTÁN

Böződi György könyve nyomában (X.)

megakadt, még vasútja sem épült, s úttalan útjai és a Rika erdőben garázdálkodó rablóbandák tették megközelíthetetlené ezt a vidéket, tartották rettegésben a környező falvak, főként Vargyas lakosságát.

Vargyas, ez az 1334-ben már önálló egyházközségként szereplő falu, melyről Orbán Balázs szerint az Erdővidéket magába foglaló egykori Bardóc-széket Vargyas vidékének nevezték, a mostani harmincas években sem mutatott fel különösebb fejlődést. „Szegény falu — írja Böződi György —, szomszédai: Szálldobos, az egykori mezőgazdasági és Olasztelek sokkal jobb módban élnek, amit azzal indokolnak a vargyasiak, hogy ott nem volt uradalom, mely itt évszázadokon keresztül nehezített rá a nép életére s ha a székelység terjeszkedni akart, nem volt hová, mert a nagybirtok a határnak legjobb részét foglalta el. Ez a helyzet a jobbágyfelszabadítás óta is alig változott, ma 2000 hold erdője és 400 hold szántója van az udvarnak, külön juhnyája és gulyája, majdnem akkora, mint a falu. Az arányosítás miatt őrési kárt szenvedett a nép, községünknek nagy részét kiszakították az uradalomnak és nagyobb birtokosoknak, emellett az arányjogúdsrlók is nagy vagyont szereztek. A község elszegényedésében ez nagy lépést jelentett, a három ökörcsorda lepadt egyre. Sok közbirtokosági tag nem használja a maga részét, mert nincs marhája, amit legeltessen, viszont akiknek a részét annak idején kiszakították, ma azok is legeltetnek a szegényebbek közös birtokán. A földkérdést, a községnek ügyét senki nem meri fölvetni és tisztázni, jellemző erre nézve a tanító vallomása, hogy neki még az apja meghagyta, mindent csinál-

hat a faluban, csak a birtokkérdésnek hagyjon békét, mert az nagyon nem tisztas ügy. A háború utáni forradalom idején a szegények erőszakkal akarták kényszeríteni a gazdagabbakat, hogy a községéből kiszakított részeket csatolják vissza, de még forradalmi úton sem sikerült. Maradt minden a régi, a jogtalan használat és az állandó elégedetlenség, amit fokoz az, hogy újabban a rengeteg közteher, melyet a község helyett a közbirtokosságra vetnek ki, mind csak a községre kényszerített szegényebb népréteget érinti. A közbirtokosságok kénytelenek eladni erdőiket, hogy a terhek alól szabaduljanak... A községnek rendezetlen ügyét a jelek szerint az elpusztulásuk fogja megoldani. Ilyen közszellem mellett nem csoda, ha nehéz a népet községi munka érdekében összetartani, amikor a községekből radjuk még mindig csak hátrányok származtak...”

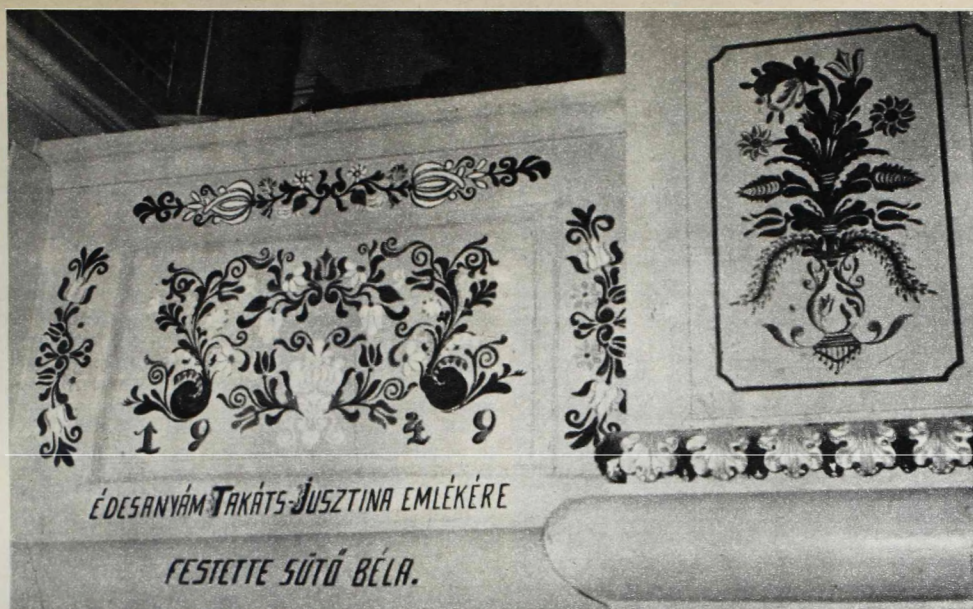
Igy jellemezte Vargyas gazdasági helyzetét Böződi György a harmincas években.

Az ipari fellendülés útján

A felszabadulás utáni években Vargyas is azt a fejlődési utat tette meg, melyet a hasonló falvak mindegyike: a földesúri birtok helyén állami gazdaság létesült, s a termelőszövetkezet megoldotta a vitás „birtokkérdéseket”, így természetesen a község ügyét nem a „pusztulás oldotta meg”. Mégis a község s az egész vidék életében a döntő változást a bányai ipar fejlődése, a vargyasi lignit nagyméretű kitermelése — 1954-től kezdődően — hozta meg, ez teremtett nagy munkalehetőséget. Nemcsak azok számára, akik addig Kőpecen dolgoztak,

A Daniel-kastély, a népies faragású kőszőlőpákkal

Id. Sütő Béla munkája

hanem mintegy 20 környékbeli falu lakóinak is, és természetesen elsősorban a vargyasiaknak. A vidék fokozottabban bekapcsolódott az ország vérkeringésébe, ha vasútja nincs is, a most befejezés előtt álló betonút nemcsak az ipari fellendülés számára jelent előrelépést, hanem bekapcsolja ezt a vidéket az idegenforgalomba is, melyre különben nagy adottságai vannak.

Vargyas kihasználatlan értékei

A községnek olyan népművészeti és művelődéstörténeti értékei vannak, melyeknek szakszerű összegyűjtése és kiállítása révén Vargyas Erdővidék egyik legérdekesebb idegenforgalmi látványosságává fejleszthető. Még ma is áll — sajnos, teljesen elhanyagolt állapotban — a Daniel-kastély, ez a XVII. században épült és a XVIII. században tovább alakított, az erdélyi késő reneszánsz és barokk egyik sajátos székelyföldi emléke, melyen a népies fafaragás formái kőben jelentkeznek a tornácoszlopokon és a bejárati pillérekben. A kastély és a park nemcsak műemlék-értékű, hanem történeti és irodalomtörténeti értéke is jelentős; különböző művelődéstörténeti korszakok izlésének, egy Erdély történetében jelentős szerepet játszó család emlékedésének dokumentuma. Itt született az emlékiratíró Daniel István és a költő Daniel Polyxéna. Talán még összegyűjthető és megmenthető valamí azokból a műtértekekből, melyek ehhez a kastélyhoz tartoztak. Gazdag könyvtára, levéltára volt, és értékes portrégyűjteménye. (Néhány festményt, köztük egy 1888-ban keltezett Barabás Miklós-portrét és egy Bergmann Ferenc Antal XVIII. századi szepeni festő által készített portrét — akinek több műve a Brukenthal Múzeumban és a budapesti Szépművészeti Múzeumban van —, megrongált állapotban, de még restaurálható formában megtaláltak és őriznek a község múzeumnak szánt gyűjteményében.) A műemlékké nyilvánított épület azonban ma az állami gazdagság kezelésében nagyon megrongált állapotban, jóformán kihasználatlanul áll. Amíg lehetett, gabonarakárnak használták, ma már arra a célra is alkalmatlan. Sürgősen restaurálni kellene. Tudomásunk szerint az illetékes megyei szervek tervbe is vették a kastély restaurálását. Reméljük, erre mielőbb sor kerül. A kastélyt, a parkkal együtt, Erdővidék nagyszabású tájmúzeumává lehetne fejleszteni, ahol meg lehetne őrizni Erdővidék ma még kallódó népművészeti és művelődéstörténeti értékeit.

A vargyasiak id. Sütő Béla népművész árdozatos gyűjtőmunkájából máris rendelkeznek több száz értékes, a község népművészeti hagyományait és néprajzi értékeit képviselő tárggyal, melyeket egyelőre a régi iskola egyik szobájában raktároztak el. A most szerveződő művelődési egyesületnek egyik fontos feladata lenne a múzeum megteremtése, mely egyúttal a község egyik fontos idegenforgalmi látványossága is lehetne.

Vargyas másik nagy értéke még ma is élő népművészete: az országhatáron túl is ismert

vargyasi festett bútor (a XVI. század óta mintegy tizennégy nemzedéken át, napjainkban is dolgozó Sütő család munkásságáról dr. Kós Károly nemrég megjelent könyve tudósít).

A Sütő családnak ma két tagja foglalkozik tudatosan a székely bútorfestés hagyományainak továbbfolytatásával: id. Sütő Béla, aki összegyűjtötte, felújította, gazdagította a régi hagyományt, számos bútort, templom-mennyezeti kazettát alkotott, s megmentette a pusztulástól és elkallódástól a több évszázados szerszámokat, bútordarabokat, feljegyzéseket. Átadta mesterségbeli tudását fiának, ifj. Sütő Bélának, aki ezt a népművészeti ágat igyekszik az új körülményeknek és igényeknek megfelelően alkalmazni és továbbadni a község fiatalabb nemzedékének. Ifj. Sütő Béla a helyi nyolcosztályos iskola keretében mintegy 50—60 fiatalot oktat az iskolai műhelygyakorlati órán a faragás és bútorfestés szakmai titkainak elsajátítására. Fiát, Gábort, faipari szakiskolába íratta, hogy a modern faipar és bútorművéség szakmai ismereteit elsajátítsa. Lakásában külön szobát rendezett be a régi székely bútorkból (mind-egyik tárgy muzeális értékű).

Vargyason különben újra virágzásnak indult a székely faragóművészet is. Máthé Ferenc az Erdővidék jellegzetes fafaragóstílusából kiindulva ma már díszítőszobrászati munkákat, nagy méretű faragott bútorkat készít, és felújította a hagyományos kopjafák faragását.

Szakszerű irányítással ma Vargyason olyan népművészeti központot lehetne létrehozni, mely nemcsak felújítaná az egykor híres vargyasi népművészetet, hanem idegenforgalmi vonzerőt is gyakorolna. A most alakult vargyasi művelődési egyesület a helyi erők összefogásával és a megye hathatós támogatásával jelentős kulturális és turisztikai feladatok megoldását teszi lehetővé.

KATONA SZABÓ ISTVÁN

Székely kopjafák; Máthé Ferenc munkája

Ifj. Sütő Béla a maga faragta székely kapu-moddell

A Sütő család XVIII. században épült háza, ahol ma ifj. Sütő Béla lakik és dolgozik

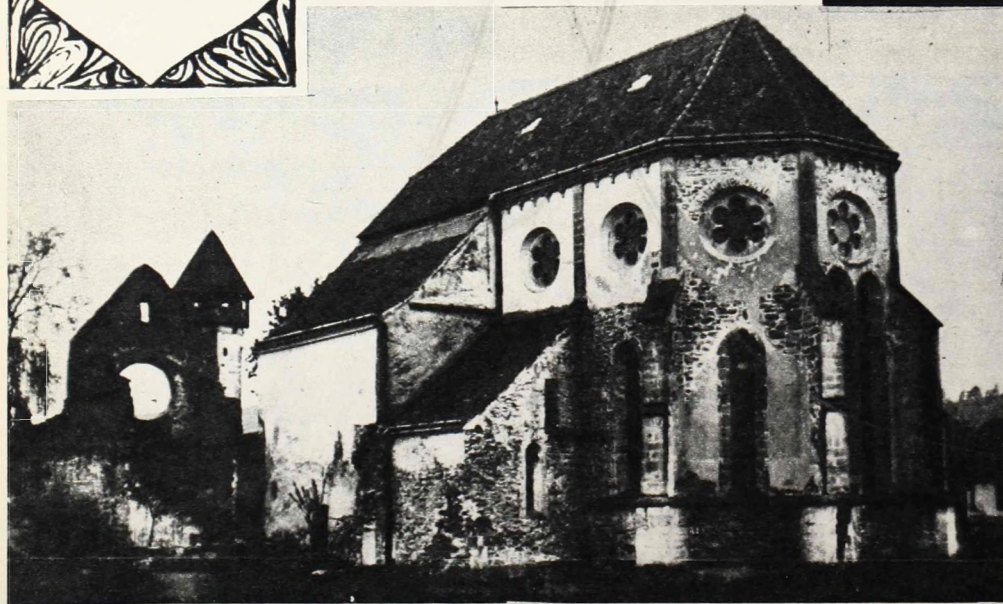
Máthé Ferenc vargyasi fafaragó művész egyik elődjének a múlt század elején készített templomi perselyládájával. A háttérben a népművész mai munkái

Az épület nyugati oldala. A tornyot a XV. században építették hozzá

Az egykori szentély ma különálló templom

Ömlött az eső, függőnyt vont kocsink ablaka elé, szinte vakon hajtottunk a falu utcáján. Egy helyt, ahol sötétszürke kötömeg emelkedett az ég felé, meredek sziklaszerű, megálltunk. Ez lehet az — gondoltuk kifelé hunyorogva —, ez az „odvas fog”, közepén egy lyukkal.

Kis idő múlva elállt az eső, kiszálltunk, virágzó gesztenyefák vettek körül. Hallani lehetett, mint peregnek levélről levélre az esőcseppek.

Ott voltunk a romoknál.

Műemléknéző útjaim során talán sohasem éreztem ilyen megilletődést, mint akkor. Szemtől szemben álltam a hamisítatlan középporral. Ötszáz évvel ezelőtt megszűnt az élet e falak közt, a „nagy halott” tetemét kikezdte az utána következő sok évszázad, felemésztette a növekvő település. Kerc (Cîrța), a mai falu, ha nem is belőle épült fel, mindenesetre sok ház építésénél felhasználták a köveit. Mondják, hogy a valamikori apátság gyönyörű faragású oszlopaiból, párkányköveiből nem egyet ma is padként használnak a falusiak.

★

Amit az imént odvas foghoz mertünk hasonlítani, valójában a székesegyház nyugati oldala, a ma is álló, hegyes falcsont, a rozetta helyével meg a főkapuval. A korai gótika első hazai emléke. A műtörténészek burgundi jelzővel illetik, elárulván ezzel a francia eredetet: divatját a cisztercita apátok hozták el hazánkba. (A cisztercita rend a méhekéhez hasonló rajzással terjedt el Európában a XI-XIII. században.) Létrejöttét nálunk feltételezhetőleg III. Endre szorgalmazta, az első írásos emlékünk a kerci szerzetesekről 1202-ből való. Az apátság tagjai előbb franciák, majd németek, osztrákok, magyarok, románok. Egykori hivatásuk, a kereszténység terjesztésén kívül, a „fogarasi vadon” megművelése is volt. Főleg szőlészetre tanították a lakosságot, s állítólag ők honosították meg a cseresznyetermesztést. Az Árpád-házi királyok felkarolták az intézményt, falvakat adományoztak az apátságnak, egy időben Felektől Fogarasig terjedt a birtoka.

A tatárjárás elsöpörte a régi kolostori épületeket. Vátásianu professzor feltételezése szerint jórészt fából lehettek, s a nagyméretű építkezéseket csak a „sárga vihar” elmúltával kezdték el.

A XIII. században Erdélyben még nem volt kialakulva a céhrendszer, ezért a pallérok, kőfaragók akkori munkát végeztek, Kercen 1242–66 között jól szervezett építőtelep

A KERCI APÁTSÁG ROMJAI

működött (ma is vitatják, honnét verődtek össze a mesterek). Abban az időben készült el a háromhajós székesegyház meg a kolostor, anélkül, hogy változtatni kellett volna az alaprajzon. A híressé vált kerci „stílus” hatása később sok más erdélyi templomon is kimutatható.

★

Mielőtt benyitnánk a főkapun (csak nyitnánk, mert mindig zárva tartják), megcsodáljuk a XIII. századi gótika e remekét. Klaus Heinrich, az építészettörténész elölépett fiatal pap, máris jön a kapukulccsal. Lakásának erkélyéről (a paplak is a kolostor köveiből épült, „belterületen”) könnyen észreveszi a vendéget. Nyaranta kivált sokan jönnek, főleg külföldiek, hogy a hajdani „nemzetközi kultúrkolónia” impozáns romjai előtt leróják tiszteletüket. Tíz évvel ezelőtt, amikor állami költségen tartosították a romokat, sok szakember megfordult itt, Vátásianu professzor is több ízben.

A kapun belül négy puszta fal meredezik az ég felé. Ahol valamikor szerzetesek ájtatoskodtak, most nárcisz, jácint illatozik sűrű sorok-

ban, s orgonabokrok pompáznak a hajdani oltárok helyén. Csak a régi szentély került 1724-ben tető alá, azóta szász templom.

A bejárat mellett asztallap nagyságú kővirág. A szentély mennyezetén pedig ott találjuk a könyvekből jól ismert, koronás Mária-fejet — egyik legszebb középkori emlékünket. E két zárókő hét évszázaddal dacolva, három török dúlást átvészelve, ma is bámulatosan ép.

Számomra mégis a legizgalmasabb látvány a régi kolostori épület emeletnyi falmaradványa. Térdig erő fűvön gázolunk át a földszinti ablak-sorokig, hogy közelről szemügyre vehessük a román stílus, valamint a korai gótika e csodás kettőjét.

Klaus Heinrich elmagyarázza, hol helyezkedtek el a nagy közös hálók, valamint a kódex-másoló műhely, mert a szerzetesek a földművelés mellett prédikációk másolásával is foglalkoztak. — Börtönfegyelem volt itt, robot — mondja —, nem csoda, hogy a szerzetesek átlagéletkora huszonöt év volt.

De ez a szigor csak a XV. századig tartott. Míg az 1272-ből származó okmányok Berthold kerci apát és Kézai Simon pilisi monostorban

Ötszáz évvel ezelőtt megszünt az élet e falak közt

A gótikus főkapu

való találkozásáról tudósítanak (Berthold a székelységről szolgáltatott adatokat; ezeket Kézai a Krónikájába is beiktatta), addig az 1470-es évek írásos emlékei Raymund apát féktelen kicsapongásairól számolnak be. A kerci papok zuhlott életmódjának híre a budai udvarig eljutott. Mátyás király többször megdorgálta őket, s mivel ennek nem volt foganatja, 1477-ben eltörölte a rendet, jószágai kezelését a szebeni tanácsra ruházta. (Klaus Heinrich egy Mátyás-ellenes összeesküvésről is tudni vél.) A tizenötödik század végén a kolostor javítási költségeit már Szeben lajstromozza. Utoljára 1506-ban javították a tetőzetét.

★

Csak időtlenségbe merevedett romok, csak fű és virág. Semmi műviség, hivalkodó kellék. Szép és felemelő...

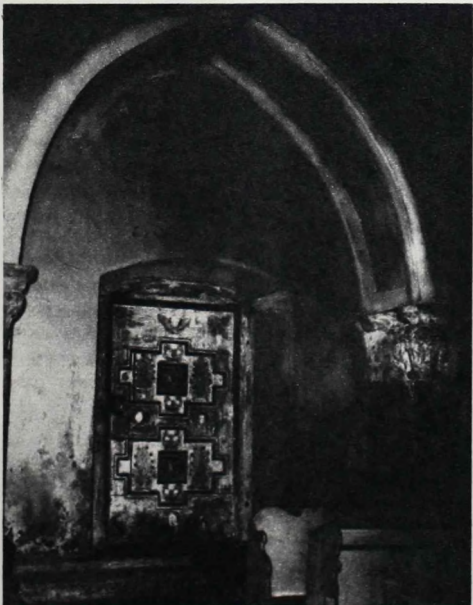
SZÉPRÉTI LILLA

Marx József felvételei

Az egyik eredeti zárókő

Kazettás ajtó a XVIII. századból

SZÁZADOK ÜZENETE

Két

pohárköszöntő

A mikor a Solferinóban elszenvedett vereség után a Bach-rendszer megbukott, románok és magyarok egyaránt keresték az alkalmat az összefogásra, ami már önmagában véve is tüntetés volt a népek közötti egyenlenség szítására alapozott hormánypolitika ellen. Kolozsváron Reményi Ede vendégszereplése szolgáltatta az alkalmat. A világhírű hegedűművész, egykor Görgey tábori hegedűse, már fellépett Európa és Amerika nagy fővárosainak pódiumain, s Kolozsvárt külön megkérték, hogy román nemzeti dalokat is adjon elő. A közönség tapsorkánnal fogadta, az erkélyről röplapokat szórtak le egy vessél, amely így kezdődik:

Reményi Edenek, Kolozsvár 1860. júl. 27.

Művész, kinek bűvös vonóján
Nagy érzések világa él,
Te két rokon nemzet szívében
Egy drága hűrt megzendítél.

Koncert után bankett következett, a pohárköszöntők sorából kettőt érdemes megjegyezni. Papp Miklós hírlapíró, később a Magyar Polgár szerkesztője, ezeket mondotta:

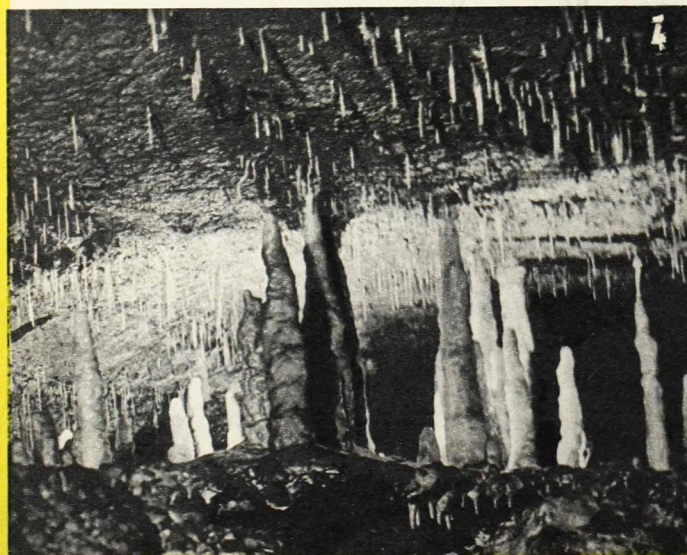
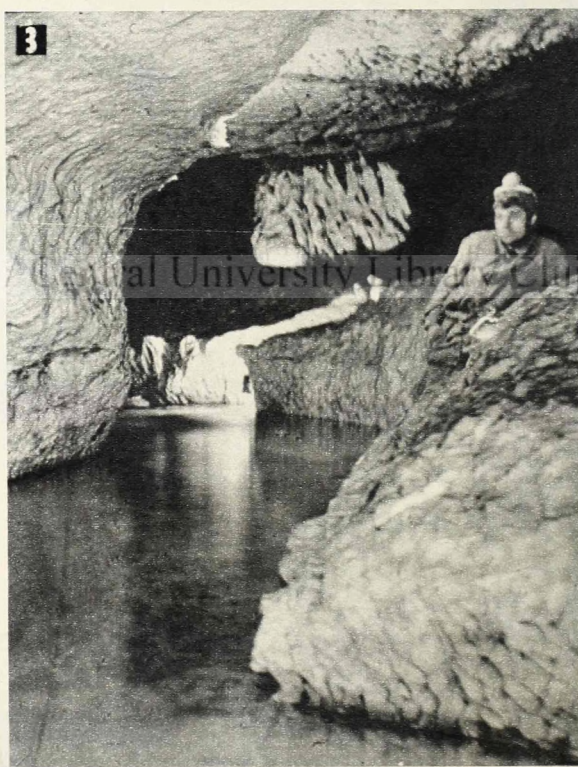
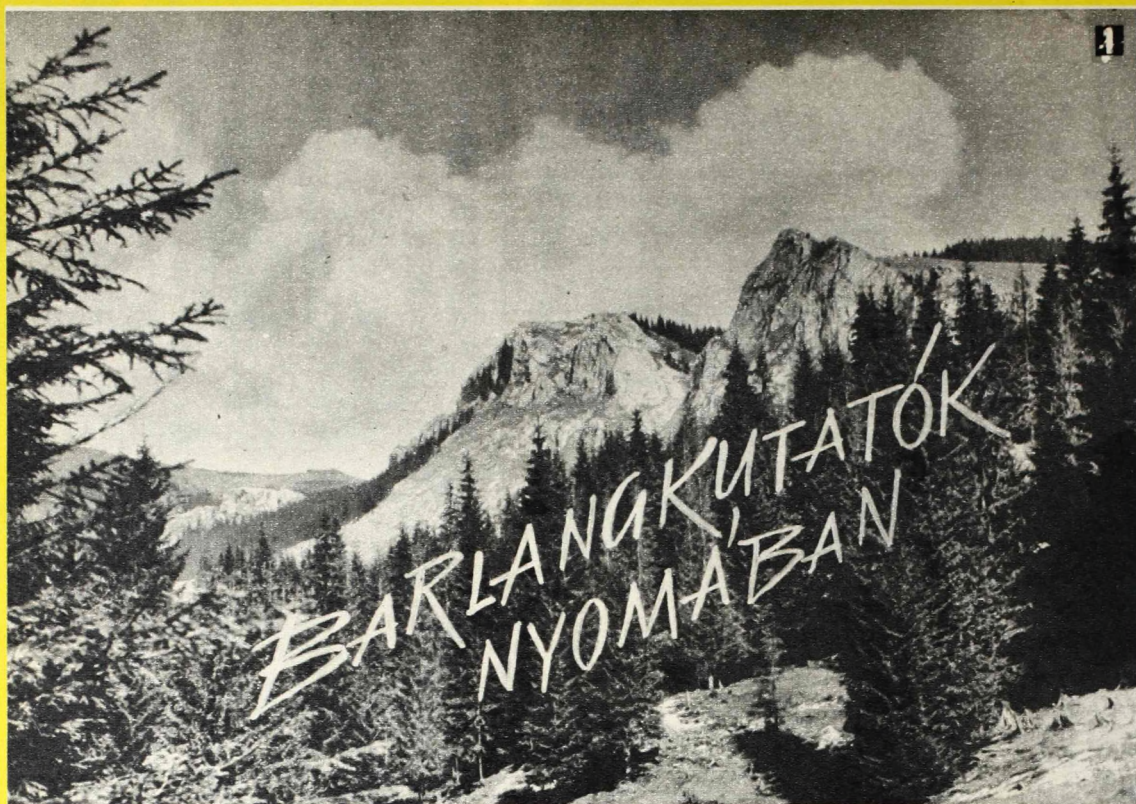
„A magyar történet legfényesebb lapjára egy nagy hős neve van följegyezve, ki bár román anyától született, de kinek örök emlékü tetteiben ragyogó pályája mindkét testvérnemzetnek egyaránt szolgált javára és dicsőségére. Mindenki érteni fogja, hogy az államférfiúi és hadvezéri nagyság fonséges példájáról, Hunyadi Jánosról szölok. Most itt az idő, hogy visszaemlékezzünk ama hajh! tündöklő és boldog napokra, midőn a két nagyraemelt népfaj vére, melyeket a sors parancsa ezredév előtt a Maros, Szamos és Olt partján együvé vezetett, közös zászló alatt egyképp a közös honért folyt. Ha ily meggyőződéssel közelitünk egymáshoz, baráti kézzorítással: jöjjön bármi vihar, bátran nézhetünk szemébe.”

Román részről egy fiatal ügyvéd, később a memorandumperből ismert Ioan Raftiu válaszolt:

„A testvériség és barátság nyilvánítását örömmel fogadjuk, meg lévén győződve, hogy a mi közös hazánk csak akkor fog virágozni és a boldogság tetőpontjára jutni, ha az abban lakó népek, különösen a román nemzet, szoros egyetértésben és őszinte barátságban lesz a magyarral. Kitartó barátság azonban, véleményem szerint, csak úgy lehet, ha egymás nyelvét, úgy nemzeti jogait és szokásait szentül megőrizzük és tekintetbe vesszük. A nyelv iránti szeretet és a nemzetiség érzete oly nagy ma, hogy nem hiszem, lehetnének oly erős bilincsek, melyek e drága kincsünk fejlődését gátolhatnák. Örömet emelek hát poharat őszinte barátsággért a magyar testvérekkel, s óhajom, hogy e barátság tartós legyen!...”

Utána összefogózva, énekelve járták körül a piacert — írja a Pesti Napló.

MIKÓ IMRE

Kolozsvári amatőr barlangkutatókkal együtt csatangolva készítettük alábbi felvételeinket. Újonnan épült autóúton indultunk el a Vlegyásza lábánál meghúzódnó Rekiceltől felfelé a „Stanciul” völgyén. Az erdők és sziklák mélye ezen a vidéken még sok titkot rejt. Olyan barlangokról van szó, amelyeket a tudósok még nem ismernek, melyekben ember még nem járt.

1. Nehéz zsákok alatt görnyedve bukdácsolunk az úton felfelé. Pár kilométer után kitér a völgy. Szemközt a Vlegyásza széles háta tekint ránk, jobbra pedig két óriási mészkőszikla. Nevük egyszerű és találó: Pietrele Albe — Fehér Sziklák. Alattuk ütünk tábor.

2. Ki hitte volna, hogy itt, a mészkőzóna határán, több mint két kilométer hosszú barlang húzódik a föld alatt! Széles föld alatti patakkal, óriási termekkel, cseppkőképződményekkel, omlásokkal, szóval mindazzal, ami egy „igazi” barlangot jellemez. Nevét a hozzá legközelebb eső csúcsról kapta: Vîrfuraş. A barlang körbejárásának nehézségeiről a mellékelt kép alapján talán fogalmat alkothatnak olvasóink.

3. Rendkívül érdekes a Vîrfuraş barlangot alakító patak. Nagyon gyors folyású medrében a legtöbb helyen egyáltalán nincsenek kövek. Fekete és fehér, simára csiszolt falú sziklamartok közt rohan tova. Ki gondolná, hogy pár száz méterrel odább — miután felszínre bukkan — közönséges patakként csordogál lefelé a völgyön?

4. Bátran állíthatjuk, hogy az újonnan felfedezett „Vîrfuraş” a környék nemcsak legnagyobb, hanem legszebb barlangja is. Bár nem tipikus cseppkőbarlang, az óriási termek szélei s a termeket összekötő kanyargó járatok cseppkőképződményekben igen gazdagok. Ilyen a képen látható „Kugliterem”.

5. Utolsó felvételünk az ország legnagyobb barlangjában, a Sunkolyos melletti Szelekben készült. Ebből a fantasztikus föld alatti labirintusból eddig mintegy 16 kilométernyit ismertünk. A tavaly novemberben azonban felfedezték, hogy a föld alatti patak folyosója felett, több tíz méter magasságban, másfél kilométer hosszú, eddig járhatlan folyosó húzódik, amelyet a kolozsvári amatőr barlangkutatók térképeztek fel. A kutatás folytatódik: a folyosóknak még nem érték a végére.

EGRI LÁSZLÓ

A felvételeket Kerekes Károly, Kerekes Zoltán, Székely István és Gyurka Előd készítették.

A tömegkultúra fejlesztése, a szocialista tudatformálás, az esztétikai nevelés napjainkban mind fontosabb ideológiai kérdéssé válik. Ezen belül a műkedvelő mozgalom jelentősége sokkal nagyobb, mint sokan hiszik.

Az ismeretek elsajátítása — mint tudjuk — nem passzív, hanem aktív pszichikai folyamat. Vonatkozik ez a kulturális értékek asszimilálására, a viselkedésmódok elsajátítására, s általában a nevelésre is. Ezért az a legjobb nevelés, amely önnnevelésre serkent. És az a legjobb tömegművelés, amely aktív önművelésre ösztönzi az embereket.

A műkedvelő mozgalom résztvevőit éppen ez az aktív magatartás jellemzi. A műkedvelő nemcsak passzív befogadója a kulturális értékeknek, hanem cselekvő részese ezek megalkotásának vagy interpretálásának; például nemcsak hallgatja a zenét, hanem maga is játszik valamilyen hangszeren, nemcsak színházi néző, hanem maga is műkedvelő színész vagy táncos, és így fogékonyabbá válik a művészetek értékei iránt.

Különben ez az egyik fő célja a műkedvelő mozgalomnak, melynek ízlésformáló, esztétikai nevelő hatására a legtöbb esztéta nem figyelt fel kellőképpen. Lukács György azok közé a kevesek közé tartozik, akik néha-néha foglalkoznak ezzel a kérdéssel. Igaz, hogy a műkedvelést — az esztétikum sajátossága című nagyszabású művében — ő is csak „dilettantizmusnak” nevezi (holott a két fogalom között nagy különbség van), de mégis elismeri, hogy a műkedvelő tevékenység „az esztétikai befogadás fokozódásához, intenzívvé válásához vezethet. A legpregnansabban ez a zenei dilettantizmus esetében látható: a dilettáns reproduktív zeneyakorlata normális esetben nem lép fel azzal az igénnyel, hogy akár csak hasonlítson is a művészethez. De a játék, bármennyire is hiányos legyen művészi szempontból, a zenei műalkotás iránt olyan érzéket, megértést, befogadókészséget fejleszt ki, amelyet közvetlen

befogadással, egyszerű hallgatással rendszerint nem lehet elérni... Más művészetek területén a dilettantizmus sokkal ritkábban vezet el ehhez a célhoz.”

Lukács Györgynek az az észrevétele, hogy a műkedvelő tevékenység fogékonyabbá teszi az embert a művészi értékek iránt, nagyon is helytálló. De elfogadhatatlan az a véleménye, miszerint a műkedvelő „zeneyakorlata normális esetben nem lép fel azzal az igénnyel, hogy akár csak hasonlítson is a művészethez.” Valójában minden műkedvelő művészetet akar produkálni — alacsonyabb vagy magasabb

tátongott. Marx és Engels „A német ideológiá”-ban ezzel kapcsolatban így ír: „Nem arról van szó, hogy a kommunista társadalomban mindenki Raffaellóként fog dolgozni, hanem hogy mindenki, akiben egy Raffaello rejlik, akadálytalanul kifejlesztheti majd magát... Az, hogy a művészi tehetség kizárólag az egyes egyénben összpontosul s hogy a nagy tömegekben ezzel összefüggésben el van nyomva, a munkamegosztás következménye.”

Napjainkban a műkedvelő mozgalom lehetőséget nyújt arra, hogy a művészi tehetség — amely régebben a tömegekben el volt nyom-

vész, mint a hivatásos fényképeszek között, s a kiállításokon rendszeresen szereplő hivatásos fotóművészek döntő többsége is amatőrként kezdte, vagy jelenleg is amatőrként foglalkozik ezzel a művészettel. És hadd említssem meg, hogy a Piros léggömb című, megkapóan szép, költői hangvételű filmet is amatőrként készítette Albert Lamorisse, s alkotása az egyetemes filmművészet legértékesebb művei közé emelkedett. Még sok ilyen példát sorolhatnánk fel a nemzeti és nemzetközi amatőrfilm fesztiválok műsorából. Sokszor éppen a műkedvelők hoznak friss hangot, „új hullámot” a filmművészetbe, a hivatásos (és kommersziális szempontok szerint dolgozó) filmek sablonos produkcióinak áradata pedig nem emeli, hanem csökkenti a művészet rangját.

Mindebből már kitűnik: nem helytálló az a nézet sem, mely szerint a műkedvelő tevékenység csak zenei vonatkozásban segíti elő a művészi ízlés és fogékonyság fejlesztését, „más művészetek területén sokkal ritkábban vezet el ehhez a célhoz”. A színjátszó csoportok, irodalmi körök és általában az egész műkedvelő mozgalom eredményei azt mutatják, hogy ezt a célt más művészetek területén is gyakran el lehet érni. A film- és fotoamatőrök példáját már említettem. Ehhez még csak azt fűzném hozzá: a filmklubokban tapasztaltam, hogy azok, akik maguk is készítenek kisfilmeket, vitatkoznak filmekről, mennyivel fogékonyabbak a művészet igazi értékei iránt, mennyivel határozottabban utasítják el az értéktelen, ízléstelen gicseket, mennyivel más szemmel nézik a moziban a filmeket, mint azok, akik nem járnak filmklubba.

Arra kell tehát törekedni, hogy minél jobban kiszélesítsük a műkedvelő mozgalmat, amely közelebb viszi a tömegeket mindegyik művészeti ághoz; ezek hatásugárában az ember érzelmileg és szellemileg gazdagabbá válik.

TÖRÖK LÁSZLÓ

MŰVÉSZET ÉS MŰKEDVELEÉS

szinten. S ebben nincs semmi kifogásolni való, még akkor sincs, ha ezt a törekvést nem mindig koronázza siker. Az ember legőszibb és legtermészetesebb vágya, hogy művészi alkotásokat hozzon létre, ami már a gyermekkorban megnyilvánul ösztönösen. A műkedvelő mozgalomnak persze nem az a célja, hogy mindenkiből művészt formáljon, hanem mindenképp az, hogy *közönséget* neveljen, fejlessze a dolgozók széles tömegeiben a kultúra, a művészet iránti esztétikai fogékonyt. De fontos célja az is, hogy kibontakoztassa a tehetséget azoknak, akiknek — bár hajlamot éreztek a művészetre — nem volt lehetőségük képességeik kifejlesztésére; célja az is, hogy önművelésre, alkotó munkára serkentsen minél nagyobb tömeget, s így idővel áthidalja azt a szakadékot, amely régebben az úgynevezett „elit” kultúra és a tömegkultúra között

va — minél több emberben kifejlődhessék.

Ha elfogadjuk Lukács György említett nézetét, akkor tulajdonképpen el kellene utasítanunk a népművészet, a népköltészet alkotásait is, hiszen e művek megteremtői sem ezer évekkel ezelőtt nem voltak, sem napjainkban nem „hivatásos” művészek, hanem inkább olyan emberek, akik a népi-nemzeti érzelmvilág és a kollektív bölcsesség légkörében — ha lehet így mondani — „műkedvelőként” hozták létre, csiszolták, kristályosították ki folklórkinccseiket, amelyek kimeríthetetlen ihletforrásként szolgáltak minden idők „hivatásos” művészeinek, költőinek.

De az újabb keletű művészeti ágakban még szembetűnőbb a műkedvelők és a „hivatásos” művészek közötti különbség elmosódása. A fotoamatőrök széles tömegében például több az igazi mű-

A csehszlovák stúdiókban az utóbbi években sok érdekes film készült az ifjúság életéről. Ilyen témájú film Jiri Hanibál új alkotása, a Húsvéti szünnet is, melyet már az ország határain túl is sikerrel vetítenek

Az idei cannes-i fesztiválon a rendezés díjával tüntették ki Jančo Miklós Még kér a nép című filmjét. Képünkön: a film egyik jelenete

Az álmok kastélya című film (rendező: Sakari Rimminen) figyelemre méltó sikert aratott a nemrég lezajlott San Remo-i fesztiválon. Rősei iskolás fiatalok, akik lázadoznak pedagógusaik konzervatizmusa és társadalmuk rendje ellen. Képünkön: jelenet a filmből

A szerző: Paul Everac (fent), és jelenet Pillangó a lámpán című legújabb darabjából. Szereplők: Ioana Bulcă, Cella Dima és Matei Alexandru (jobbra)

V. Bărcă felvételei

Két jelenet a Pokol és madár című előadásból. Lent: Irina Răchițeanu-Șirianu, jobbra fent: Ilinca Tomoroveanu egyik jelenete George Motoi-jal

Paul Everac újra mai témájú darabbal jelentkezett, amelynek hazai vonatkozásai vannak, de a cselekménye külföldön játszódik. Hőse egy középkorú román közgazdász, aki talmi fényektől elkápráztatva – Nyugaton próbál szerencsét, és elbukik a tragikus fordulatot vevő kaland során.

– Milyen élmények alapján írta a Pillangó a lámpán című darabját? – kérjük a szerzőtől.

– Új darabom témáját azoknak az utazásoknak az élményei szolgáltatták, amelyeket az elmúlt években Franciaországban, Nyugat-Németországban, Olaszországban és az Amerikai Egyesült Államokban tettem. Nem állíthatom, hogy az említett országok fejlett kultúrája és civilizációja, az anyagi javak termelési színvonala ne gyakorolt volna rám mély benyomást. Viszont egyik ország életmódjáról és uralkodó légköréről sem mondhatom, hogy megfelelne a mi lelki sajátosságainknak és szükségleteinknek. Darabom középpontjába olyan embert állítottam, aki elhagyja hazáját és idegen égtájak alatt keres érvényesülést. Hosszú és keserves utat tesz meg, olyan környezetben, amelyet utazásaim során magam is láttam, olyan emberekkel hoztam össze, amilyenekkel vagy amilyenekhez hasonlókkal magam is találkoztam. A valóság, amelybe hősym ütközik, végül is nem felel meg vágyainak, elképzeléseinek. Hogy a darab címébe foglalt metaforával éljek: a lámpa fénye, amely magához vonzza a pillangót, meg is perzseli. És még egy súlyos problémát igyekeztem érzékeltetni: a gyökkértelenség tragikus érzetét, amellyel hősymnek kalandja során meg kell küzdenie.

– Úgy tudom, a darab szerkezete filmszerű: a színhely gyakran változik, és szokatlanul sok szereplőt vonultat fel.

– Igen. A történet tizenegy képen át, változó környezetben pereget le a néző előtt.

– Nyilván gondot okozott a szereposztás.

– A Nemzeti Színház vezetősége, illetve Horea Popescu rendező kitűnő szereposztásban vitte színpadra a darabot. A főszerep eljátszására meghívták Victor Rebengiucot, a Bulandra Színház művészt. A többi szerepet is nagyszerű színészekre bízta. Hogy csak egy példát említsék: a darab egyik jelenetében, amely párizsi festők körében játszódik, az alábbi színészek jelennek meg: George Cozorici, Florin Piersic, Gheorghe Dinică, Marin Moraru, Emanuel Petruț, George Motoi és Damian Crîșmaru. Pontos szerepekben lépnek fel Cella Dima és Emil Botta, valamint a vendégként meghívott Nelly Sterian és Fory Etterle.

PILLANGÓ A LÁMPÁN

Pokol és madár

A másik új hazai darab, amit nemrég a fővárosi Nemzeti Színházban bemutattak, a Pokol és madár. Szerzője Ion Omescu.

A darabban alakított szerepükről beszélgetést folytattunk a színészekkel. Íme, rövid nyilatkozataik:

Irina Răchițeanu-Șirianu érdemes művésznő: Ion Omescu műve érdekes figurával gazdagította színműirodalmunkat, engem pedig – aki a hősnőt alakítom – kétségtelenül szép és nem könnyű feladat elé állított. Simina minden erejét, minden szenvedélyt, szinte azt mondanám: minden emberségét a művészetnek, a szobrászatnak szenteli. Amikor pedig súlyos válságba kerül és úgy érzi, hogy magára maradt, a kiutat, a magára találást újra művészetében, alkotó munkájában leli meg. Mértéktartással, tömörre fogott szavakkal, sokatmondó szünetekkel, néha a szavaknál is többet mondó hallgatással igyekeztem kifejezni, érzékeltetni a művészasszony lelki drámáját.

George Motoi: A kolozsvári Nemzeti Színházról való megválásom után ez az első szerepem a fővá-

rosi Nemzeti Színházban, de nem ez az első találkozásom a bukaresti közönséggel. Két évvel ezelőtt vendégszerepeltem Bukarestben Camus Caligulájának címszerepében; azóta a film és a tévé segítségével a bukaresti közönség is jobban megismert: Malvina Urșianu Az estély című filmjének egyik főszerepét alakítottam, és Sorana Coroamă történelmi sorozatában, A Mușat-nemzettségben Ștefăniță fejedelem szerepét játsztam. Különös véletlen, hogy első bukaresti színpadi szerepemben egy népszerű színészt alakítok, aki színpadon, filmen és tévében egyaránt sikereket arat. Szerepemet sok gondnal igyekeztem megformálni. Örömmre szolgált, hogy ezúttal olyan kiváló rendező keze alatt dolgozhattam, mint Alexandru Finți, és hogy együtt játszhatom Irina Răchițeanu-Șirianuval, ezzel a nagy művésznővel, aki közel másfél évtizeddel ezelőtt a színművészeti főiskolán tanárom volt.

Ilinca Tomoroveanu: Ion Omescu darabjában alakított szerepem alkalmat ad arra, hogy bizonyos mértékben új oldaláról mutakozzam be a közönségnek. Számomra elsősorban az jelenti az újdonságot, hogy egy mai tárgyú darabban hosszabb lélegzetű szerepet játszom. Szeretném, ha ez a szerep művészi pályafutásom új fejezetének kezdetét jelentené, és kilendítene azoknak az egysíki és „jól nevelt” szerepeknek a sablonjából, amelyeket meglehetősen gyakran alakítottam.

Ovidiu Moldovan: Omescu darabjában egy nemes lelkű, rokonszenves fiatalembert alakítok. Ez az agrármérnök szerelmese a szakmájának, de igazán s szenvedélyesen az embereket szereti. A művészcsalád tagjai közül ez a prózai foglalkozású fiatalember az egyetlen igazi emberségtől áthatott, önzetlen egyéniség. Érthető, hogy sok szeretettel igyekeztem színpadra vinni.

(m.t.)

PEER GYNT— Sepsiszentgyörgyön

Az elmúlt színiévadban a hazai magyar színháztársulat egyik legnagyobb sikere a sepsiszentgyörgyi Állami Színházban bemutatott Peer Gynt-előadás volt. A sajtó és a közönség egyaránt nagy elismeréssel fogadta a Kiss Attila rendezésében és Kemény Árpád díszleteiben bemutatott verses Ibsen-drámakölteményt. Bortnyih György képei az előadás néhány mozgalmas jelenetét rögzítik, középpontban mindenütt a címszerepet alakító Ferenczy Csongorral.

A mikor a 70–80 főnyi hallgatóság hosszú tapsviharral immár harmadszor kényszerítette ki a „BIS”-t, azaz ráadást, az ormótlan hangszerrel, nagybőgővel szóló fiatal művész számának befejezése után, az ismét fölszattanó újrázást félbeszakítva, rövid mondatlalt fordult a közönséghez: „Astăzi seară dansăm acasă”, vagyis az egyik új film címével némileg visszaélve arra utalt, hogy bár lelkes kis melomán-mag ünnepli, valójában a marosvásárhelyi közönség „ma este otthon táncol”, távol tartja magát a hangversenytől.

Mi tagadás, így volt. A rendkívüli, csütörtöki hangversenyre felhívó plakát észrevétlenül maradt — noha a vendégművészek neve, mindenekelőtt Mircea Basarab mesteré, önmagában is indokolta volna a teli termet. Régi betegség ez Marosvásárhelyen; a „rendkívüli” jelző itt úgyszólván az elsikkadást jelenti. Propaganda hiányában. Késő felhívunk a figyelmet arra, hogy akik távol maradtak, az évtized egyik legérdekesebb, legszínvonalasabb élményétől fosztották meg önmagukat. Egy fiatal művész fellépéséről, Wolfgang Güttleréről van szó, aki Joseph Prunner óta első ízben állította vissza a nagybőgőnek mint szólóhangszernek régi fényét. Mozart nagybőgőre írt versenyművét játszotta el. A bőgő ezúttal végtelen színgazdagsággal, érzékenyen daloló hangszerré nemesegett, egyenrangú taggá lépett elő a vonósok családjában. Ami ezután következett, az már nem a szokásos „ráadás”, a „biszek” sorozata volt, hanem vérbeli „one man show”, egyszemélyes játék, előadás. Güttler első ráadásnak a kivételesen tehetséges bukaresti zeneszerző, Al. Hrisanide bőgőre írt Improvizációját tolmácsolta. Miriam Răducanu balett-szeánszainak kísérszámaként adja ezt elő Bukarestben Güttler, a pillanatnyi hangulati elemek, a közönséggel való kapcsolat változókonny behatásainak figyelembevételével (erre Hrisanide tudatosan tág lehetőséget biztosít a művész számára). És Güttler itt virtuóz módon kiszé-

lesíti hangszerének skáláját. A nagybőgő úgyszólván minden részét megszólaltatja, számára nem elég a húr és a vonó; ütőhangszerré alakítja a bőgő testét, súroló, kopácsoló hangokkal fokozza a hatást, és amikor ez sem bizonyul elégségesnek, vontatott ének-fejhangokkal is kíséri.

A siker frenetikus. Ha lehet, fokozza ezt a következő ráadás, amikor is a modern amerikai jazz egyik pompás számát tolmácsolja (hogy mennyire nem illetéktelenül: Lionel Hampton társaságában is fellépett, a fővárosi közönség előtt. Ugyanaz az ember, aki Bács Lajos Régi-zene-együttesében a középkor dallamvilágát szólaltatja meg a hazai és külföldi hangversenytermekben.). A vérpezsdítő jazz-szám után Bach-csellószonáta-átírat következett, s a hallgatóság egyáltalán nem érezte szentségtörésnek a szokatlan párosítást.

Az elmulasztott zenei élményért e beszámoló nem kárpótolhatja a zenehallgatókat, akik aznap este „otthon táncoltak”. Güttler bizonyára felkeresi még hangversenytermünket... miután visszatér Bidgoszból, Lengyelországból, ahol Bácsék társaságában részt vesz a nagy érdeklődéssel kísért európai Régi-zene-fesztivál előadásain.

És — reméljük — előbb-utóbb az Electrecord is rádöbben arra, mennyire elhanyagolta a lemezkiadásban a „csemege-számokat”.

S végül hadd idézzük Viorel Cosma neves muzikológus véleményét, aki a brassói kamara-zene-fesztivál után így nyilatkozott: „Güttler a fesztivál nagy revelációja... Nem tudok ellenállni a kísértésnek, hogy akár név szerint is felsoroljam az előadóművészetünk csúcsain álló művészeket: Valentin Gheorghiu, Wolfgang Güttler, Ruha István, Silvia Marcovici, Aurelian Octav Popa...”

Nagybőgővel betörni világjáró előadóművészeink névsorába — valóban kivételes teljesítmény.

ERDÉLYI LAJOS

Dicsőítő oklevél

A marosvásárhelyi Egyetemi Központ Művelődési Házának műkedvelői az országos diákfesztiválon rendkívüli sikert arattak: hat első és több másodík, illetve harmadik díjat, valamint két különdíjat kaptak Kolozsváron, Bukarestben, Iasi-ban és Temesváron, ahol az országos verseny egy-egy döntője lezajlott. Gratulálunk eredményeikhez, és további sikereket kívánunk valamennyiüknek

Purcel Mariana népdalszólísta (1. díj)

Modern tánc (1. díj); (koreográfus Kelemen Ferenc, akit különdíjjal és a Viatá studentescă díjával tüntettek ki)

A Dentes könnyűzenekar (1. díj)

Népi táncsoport (2. díj)

A magyar nyelvű színjátszó csoport Karinthy Frigyes Az emberke tragédiája című művét mutatta be Kovács Levente rendezésében (1. díj)

DAL ÉS TÁNC ZSÖGÖDÖN

Az az igazság, hogy kissé talán már unjuk a fesztiválokat. Túl-ságosan sokat szerveztek belőlük, sokszor meg a színvonallal volt baj; elég az hozzá, hogy az ember nem esik transzba, ha egy ilyen meghívót kap. És mégis a Zsögöd-fürdőn Tavasz a Hargitán elnevezéssel megrendezett fesztivál olyan maradandó élmény volt, hogy nem lehet hallgatni róla. A színes, gazdag műsor május 21-én harmincezer ember figyelmét kötötte le több mint öt órán át. Ami még egy híres művészegyüttesnek is dicsőretére válna.

A zsögödi fesztivál rendezői, Becze Antallal, a megyei Művelődési és Szocialista Nevelési Bizottság elnökével az élükön, nem azt tűzték ki céljukul, hogy elkápráztassák az ide sereglett közönséget; nem vonultattak fel mindent, amit a megyében megnézni érdemes; a közel százharminc kultúrcsoport közül igényesen válogatták ki azt a harminchatot, amely fellépett a fesztiválon. Tudatában voltak annak, mekkora ösztönző erőt jelenthet a zsögödi szereplés azoknak a csoportoknak, amelyek tulajdonképpen ezért alakultak.

Lenyűgöző látvány volt az, amikor a színvonalas, igényes program ritka színeiben körülnéztünk; harmincezer ember figyelt, tapsolt, lelkesedett. A hamisítatlan, eredeti székelyi folklór olyan seregszemléjét láthattuk ezen a fesztiválon, amiben ritkán van része az embernek. Az eredetiségre való törekvésen túl az tűnt a szemünkbe, hogy nem pusztán igyekezetről volt szó: a gyermekek éppen olyan jól szerepeltek a színpadon, mint a meglelt korú, ősz hajú emberek; valahogy az volt az érzésünk, hogy becsületbe vágó úgy volt Zsögödon kiadni a rezt...

Ez a jól sikerült fesztivál is arról tanúskodik, hogy Hargita megyében a legnagyobb komolysággal kezelik a népi kultúra, a művelődés ápolásának ügyét.

MATEKOVICS JÁNOS

1. A legfiatalabbak

2. A fesztivált a csíkszentdemokosi kórus nyitotta meg

3. Román tánc

4. Az eretvai furulyászok

Szakács Sándor felvételei

AZ ÚJ ÉLET LEXIKONA 50.

Szerkeszti Katona Szabó István

DANGA, GHEORGHE zeneszerző (szül. Bukarest, 1905 - megh. Buk. 1959). A buk.-i Konzervatóriumot végezte 1929-ben, több éven át kórusvezető volt Buk.-ben, majd Climpinán a kóralmunkások kórusát vezette, 1949-től a buk.-i Rádió karnagya volt, érdemes művész címmel tüntették ki. A román kórusművészet egyik vezető egyénisége, számos népi ihletű kórusművet írt Cosbuc verseire, saját szövegére és folklórszövegre. F.m.: Petru Rareș álma (kantáta vegyes karra és zenekarra, Vasile Alecsandri verseire), Idila Zamfirei (szimfonikus költemény), jelentősebb kórusművei: In poieniță (férfikar és vegyes kar), Sirba în cărută, Foale verde maghíran, Ca la Breaza, Zamfira, Sirba pe loc, Minerii (férfikar), Cimpoeirea (vegyes kar), Partidul meu (férfikar, Radu Boureanu verse), Kórussszvit „1907” (vegyes kar) stb.

DARVAS LILI színésznő (szül. Budapest, 1902) Góth Sándor növendéke volt, először 1920-ban lépett színpadra Júlia szerepében. Shakespeare Rómeó és Júlia c. darabjában. Egy ideig bp.-i színházakban játszott, 1925-ben Reinhardt szerződtette Bécsbe, majd a berlini Komödie-ben lépett fel; a Reinhardt-társulattal az USA-ban turnézott a harmincas években. 1935-ben a Vígszínházban játszott Bp.-en, majd 1937-től az USA-ba költözött. A jelenkori magyar színiélet egyik legkiválóbb drámai hősnője volt. F.s. színpadon: Sasfók (Rostand), Jeanne d'Arc (Schiller: Az orléans-i szűz), Stuart Mária (Schiller), Királynő (Shakespeare: Hamlet), Eugenia hercegnő (Molnár Ferenc: Olympia) stb. Legutóbb a Déry Tibor novellája nyomán készült, Szerelm c. filmben az öregasszony szerepében nyújtott felejthetetlen alakítást, melyért az 1971-es cannes-i filmfesztiválon külön dícséretben részesült. J. filmjei még: Baskircsev Mária (1935, osztrák), A Maupassant-ügy (1938, USA), Találkozz velem Las Vegasban (1956, USA). Irod.: Polgár István: A hűségéről. Ú.É. 1971/17.

DIENES ATTILA szobrász (szül. Marosvásárhely, 1942). A művészeti középiskolát végezte Mvhelyen 1961-ben, majd 1968-ban a kvári Ion Andreescu Képzőműv. Intézet szobrászati szakát. 1968 óta a mvhelyi népi művészeti iskola tanára. Először 1968-ban szerepelt a Maros megyei tárlaton egy portréval és szoborkompozícióval. Azóta részt vesz minden megyei tárlaton Mvhelyen, az RKP 50. évfordulójára rendezett kiállításon Buk.-ben, a mvhelyi művészek buk.-i kiállításán, az 1970 és 1972 évi országos festészeti és szobrászati biennálén Buk.-ben. 1970-ben az orsz. biennálén kiállított szoborportrét a Művelődési Minisztérium vásárolta meg. F.m.: Leányportré (kő), Leányportré (mázás kerámia), Lendület (kerámia), Monumentális vázlatok (kő, gipsz), Térkompozíció (fa, fém), Töprengő (márvány), Fiatal lány portréja (mázás kerámia) stb. Irod.: Erdélyi Lajos: Egyéniség és otthonteremtés. Ú.É. 1971/3.

DOBRIAN, VASILE grafikus, festőművész, költő (szül. Rod Mărgini-mea Sibiuului, 1912). A buk.-i Belle Arte Iskolában tanult 1930-35 között. Első egyéni kiállítása 1935-ben volt a buk.-i Mozart-teremben. 1935-től kezdve rendszeresen közli a haladó szellemű lapokban (Cuvint liber, Săntier, Raza literară, Lumea nouă, Lumea românească, Gazeta stb.) harcos, a munkásmozgalomhoz kapcsolódó grafikáit, leleplező, szatirikus rajzait. 1937-től több egyéni kiállítása volt Buk.-ben, főként fehér-fekete fa- és színes linómetszetekből. 1939-ben Aurel Mărculescuval együtt megalapította a haladó szellemű „Grupul grafic” művészcsoporthat, melynek több kiállításán vett részt. Domino (1936), Pillanatképek a város életéből (1938), Emberi szenvedélyek (1939) és Halál-ciklus (1942) c. metszet-albumokat jelentetett meg, melyek témái a kizsákmányoltak világát, a munkásság harcait és a háború borzalmaival tükrözték. 1945-ben egyéni kiállítása nyílt a Prietenii c. tárlatában Buk.-ben (festmények, rajzok, metszetek), részt vett az Artă și democrație kiállításán, majd a fővárosi hivatalos kiállításokon és az országos grafikai kiállításokon. 1962-ben és 1964-ben részt vett a Velencei Biennálén (ekkor választották a firenzei Rajzakadémia tiszteletbeli tagjává) érdemes művész címmel tüntették ki. 1956-66 között részt vett a román képzőművészet kiállításán Európában, Latin-Amerikában több fővárosban és Pekingben. 1963-ban egyéni kiállítása volt Kijevben és Moszkvában. Grafikáiban a vonalak és színek szépségének keresésén túl hangsúlyozza a formák konkrét, reális létezését. Kedvelt témái a tájak, virágok, a munka szépségének, költőiségének megragadása. F.m.: Sziréna (linómetszet), A mi hangunk a természetem hangja (1936, linómetszet), Proletár demokrácia (tusrasz, 1936), Trió. Idill a munkatelepen, Az ősz termése, Zenélő bohócok, Jelenkori táj, Régi és új ritmusok, Őszi levelek, A nap Budapestén, Tihany vasárnap, Este Drezdában, Gitáros kompozíció, A tavasz éneke, Csenedélet gitárral, Brâncuși emléke stb. (színes linómetszetek). Verskötetei: Steaua inimii (1940), Alfabetul singelui, Jocul în filigran (1946). Irod.: Dimény István: Rajzművészek díszszemléje. Ú.É. 1966/14, Dora Pop: Ünnepi tárlatok. Ú.É. 1971/11.

DOVZSENKO, ALEKSZANDR szovjet-ukrán filmrendező, forgatókönyvíró (szül. Szosznycia 1894-megh. Moszkva, 1956). Az októberi forradalomig falusi tanító volt. Az első világháború után Münchenben képzőművészeti tanulmányokat folytatott. 1926-ban kezdett filmmel foglalkozni, az egyesszázi filmgyárban forgatókönyveket írt, majd rendezett. Éveken át vezette a kijevi filmstudiót, melyet őlt nevezték el. Kétszer állami díjjal, Lenin-díjjal, a nép művésze címmel tüntették ki. Eisenstein és Pudovkin mellett a legkiválóbb szovjet némafilm-rendező volt. Föld c. filmjét 1958-ban Brüsszelben a világ legjelentősebb 12 filmje közé sorolták. Filmszerző látásmód, költői szárnyalás, a természet szeretete és a falu realista ábrázolásmódja jellemzi filmjeit. Számos forgatókönyvét halála után vitték filmre. J. filmjei: Arzenál (1929), Föld (1930), Iván (1932), Aerograd (1935), Scesorsz (1939), Micsurin (1948), Dal a tengerrel (1958), Lángoló évek (1961, forg. könyv), Felejthetetlen idők (1968, forg. könyv), Aranycsapat (1970, forg. könyv) és számos dokumentumfilm a nagy konvédó háborúról.

DUDÁS GYULA festőművész (szül. 1929). A kvári tanítóképző-t végzte 1949-ben, egy ideig tanító és helyettes tanár, majd 1958-ban elvégezte a kvári Ion Andreescu Képzőműv. Intézetet, Kádár Tibor és Mohi Sándor tanítványaként. Jelenleg a nagybányai művészeti liceum tanára. Először 1957-ben állított ki Buk.-ben, a két főiskola diákjainak kiállításán. 1959 óta rendszeresen részt vett a tartományi és megyei kiállításokon Nagybanán. 1969-ben egyéni kiállítása volt Szatmáron, Nváradon és Nványán, 1971-ben iparművészeti munkákból rendezett kiállítást Nványán. F.m.: Csenedélet, Lápos part (a nbányai megyei múzeumban), Figurális kompozíció (a nbányai muncipaliumszékházban), Anyaság, Domboldal stb. Irod.: Polgár István: Dudás Gyula műtermében. Ú.É. 1962/23.

DULA IMRE gordonkaművész (szül. Szatmár, 1929). A kvári Gh. Dima Zenekonzervatóriumában végzett 1955. tanárai George Jarozevici és Antonin Ciolan. 1949 és 1955 között a kvári Állami Román Operánál dolgozott, majd a kvári Állami Filharmonia vonósnyegységének tagja. Először 1953-ban szerepelt nyilvános hangversenyen, a Világifjúsági Találkozó alkalmával Bukarestben, ahol Saint-Saëns csellóversenyét és Bach szolozsonátját adta elő. Számos hangversenyen szerepelt mint szólólista a fővárosban, nagyobb vidéki városainkban és külföldi turnén a vonósnyeggyessel Nyugatnémo.-ban, Olaszó.-ban, Magyaró.-on; 1969-ben a belgiumi Liège-ben, a vonósnyeggyes-versenyen díjat nyert. Műsorán főként Csajkovszkij, Saint-Saëns, Haydn, Brahms-műveket játszik. Többször fellépett a buk.-i rádióban, tv-ben, számos lemezfelvételt készített.

A mezőn

A marosvásárhelyi ELECTRO-MUREȘ vezetősége mindig támogatja az üzem dolgozóinak kulturális tevékenységét, a műkedvelő mozgalmat. Ez az iparkodás azonban nemrég magasabb szinten nyilvánult meg: a számológépgyár klubhelyiségében képzőművészeti kiállítás nyílt. A korszerűen és ízlésesen berendezett hatalmas teremben Kedei Zolt

seit, amelyek azonban mindig és csakis közérthető formában fejeződnek ki (Csenedélet, Szobasarak, Mezőn, Csenedélet albummal stb.)

Az utazások hatást gyakorolnak minden emberre, de különösen a művészre. Kedei is ezt igazolja prágai ciklusaival. De ugyanígy megragadja őt a gergyói fenyves, a Fekete-tenger partvidéke, a néha szelíden folydogáló,

Képzőművészeti kiállítás egy üzemben

tán mintegy harminc munkáját tekintheti meg a látogató. Ebből három grafikai mű, a többi olajfestmény.

A kiállító képzőművész egyébként a gyár alkalmazottja; eddig két egyéni tárlaton mutatta be alkotásait legjavát, de műveivel jelen volt több tartományi, megyei és országos kiállításra is. Kedei a hétköznapi festője: a gyárak, a szántóföldek dolgozó emberének alakját vetíti élénk vásznain, többnyire hideg színekben. Egyik legmegkapóbb munkája a Nehéz idő című olajfestmény, amely esőben-zivatarban előretörő embereket ábrázol. E mű robusztus realizmusa mögött már észrevehetjük a művész modernebb törekvé-

máskor meg tomboló Maros is. Központi témája mégis inkább a lét és nemléte kérdése, a háború és béke szembeállítás.

Érthető, hogy Kedei kiállítását nagy érdeklődés kísérte, és sok esetben vitatéma a számológépgyár dolgozóinak között. Az üzem vezetősége rendszeresen szándékozik a képzőművészeti kiállításokat, s ezenkívül író-olvasó találkozókat, színelőadásokat is akar nek rendezni, hogy így közvetlenebb kapcsolat alakuljon ki a művészek és a gyár dolgozóinak között.

Íme, egy dícséretre méltó kezdeményezés, amely egyben követendő példa is.

BARTIS FERENC

Nehéz idő

Török Pál

MÜTERMÉBEN

A művészt lenyűgözik a külvilág benyomásai, a természeti formák változatossága, az emberi test szépsége, a mindig megújuló természet pazar színeiben pompázó látványa. Van olyan művész, aki úgy „szedi szét” a világot, mint a kisgyerek a játékeit, mert tudni akarja minden jelenség okát, a dolgok miértjét, hogy sokszor a megnevezhetetlennek tűnő összefüggésekre is fényt derítsen, s a maga módján újraterebálja a valóságot. Ilyen művész Török Pál is, aki mióta a főiskola padjaiból kikerült, soha nem lankadó szenvedéllyel dolgozik, kísérletezik változatos festői eszközökkel, nem mindig azonos szemlélettel, olykor látszólag egymásnak ellentmondó technikai eljárásokat használva, és tulajdonképpen minden rajzán, vásznán megkérdi, mi a célunk a világon? Nem úgy általában, hanem itt, ma és most, a gyorsuló időben, a legkülönbözőbb tudományos és technikai felfedezések idején, ellentmondásos korunk hol derűlátást sugalló, hol az embert fenyegető veszélyek tudatában. Piktúrája emberközpontú. Portréi azt a sajátos feszültséget fejezik ki, amely minden életünkért felelősséget érző emberben benne él, fölfedezhető a kaszás arcán, a górcső fölé hajló tudós kutatóén, az építészén, akinek lelki szeme előtt felde reng egy kórház, egy színház, egy stadion, egy városrész. A festő gyönyörködik a test, az emberi mozdulat szépségében, de harikirozza azt, mikor a ritmikus mozdulat vonaglóssá válik. A legutóbbi években festett vásznain tudatosan törekszik valamiféle szintézisre. A festői gondolat tisztaságát nem zavarják a fölösleges részletek, az esetleges szín- és formaproblémák, a kép gondolati környezetét és gondolkozásra serkent. Birtos vagyok abban, hogy ennek az állandó, gyöttrő gondolkozási kényszernek a sugalmazására hallgatva szeretne még többet, még jellemzőbbet mondani a máról, a hétköznapi csodáiról s a pillanatban felsejlő jövődőről.

POLGÁR ISTVÁN

Öntözés

Fiatalok

Kertészek

Dolce terra

Riadt szemű őzike

Ljudmilla Turiscseva, az olimpia női tornaversenyeinek első számú favoritja

A Tbiliszitől jó háromszáz kilométerre levő grúziai város, Groznij, nem kisebb nagyságot adott a sportvilágnak, mint Ljudmilla Turiscsevát, az olimpia tornaversenyeinek első számú favoritját!

Riadt szemű, magányos őzike — így jellemezhetnénk őt. Ahogy két gyakorlat között befelé fordulva le roskad a padra, ahogy riadt tekintetével egy-egy pillanatra felnéz, hogy azután hosszú másodpercekre visszazuhanjon gondolatai közé, azt nem lehet elég hitelesen visszaadni. Beszélni ritkán beszél, szemei mindig edzőjét keresik. Vlagyiszlav Raszpockij, aki nyolc éve irányítja edzéseit, és aki nélkül jóformán egy lépést sem hajlandó tenni.

— Ljuda 11 éves korában került a grozniji sportiskola tornász csoportjába, és bizony az első időszakban csak a harmadik-negyedik volt a rangsorban. A tehetségével párosuló ritka szorgalom azonban meghozta az eredményt: 15 éves korában már elsőként végzett a Szovjet-kupa összetett versenyein. Minden olyan tulajdonsággal rendelkezik, amely elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy igazi világlklasszis legyen. Komoly, céltudatos, eszes, pontos — nagyon pontos!

Ahhoz pedig, hogy nagyon pontos legyen, ismét ki kell emelni a végtelen szorgalmat. Edzésen sosem végez teljes gyakorlatot, ellenben az egyes részeket képes számolatlanul elismételni. Olyannyira, hogy az edzés végeztével, amikor társnői már mind abbahagyták, neki még mindig van mit gyakorolnia.

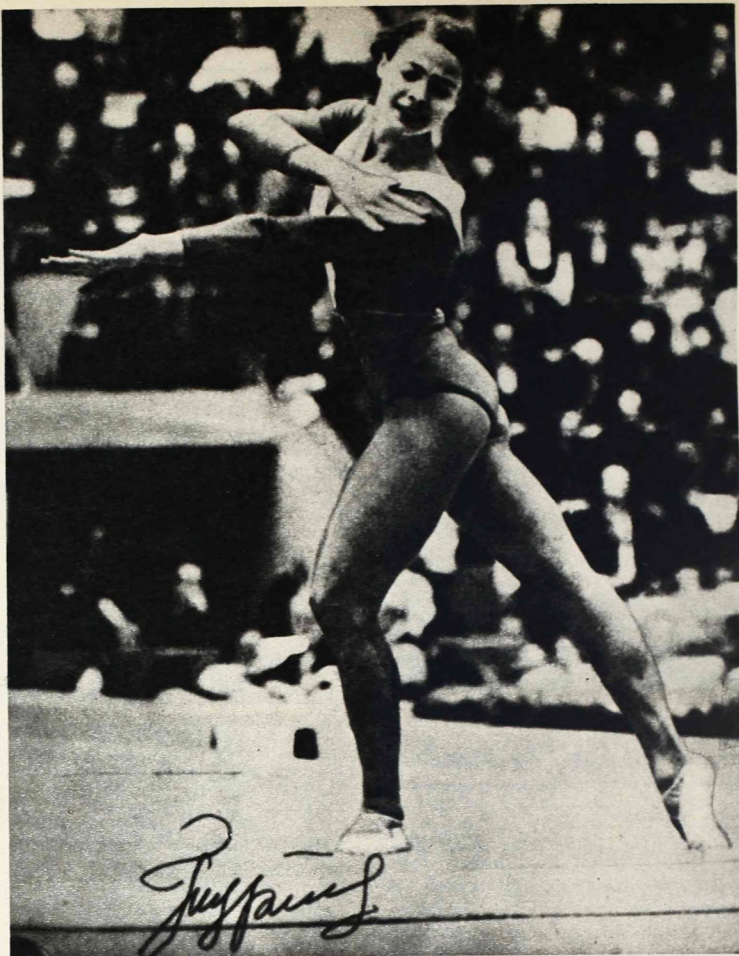
— Hogyan bírja ezt a roppant nagy intenzitású edzést rendszeresen tovább csinálni, mint a többiek?

— A grozniji Pedagógiai Főiskola másodéves, testnevelő szakos hallgatója vagyok, így „hivatalból” is sokat tornászom. Mivel naponta nyolc órát edzek, és az iskolai kötelezettségeimnek is eleget kell tennem, így télen minden reggel hatkor, nyáron pedig már öt órakor a tornateremben vagyok. Ezek a próbátételek nagyban kifejlesztik a sokszor bizony gyötrelmes munkavégzéshez elengedhetetlenül szükséges akaratot!

Ljuda fáradtságai nem voltak hiábavalóak. 1971-ben már elsőprős sikereket ért el. A ljubljani VB, majd a minszki EB összetett versenyeinek aranyérmei mellé a szerenkenti döntőkben újabb arany-, ezüst- és bronzérmek kerültek. Nem vitás, hogy a müncheni tornaversenyeinek első számú esélyesét tisztelhetjük személyében!

— Nem felejtettem el, hogy Mexikóban leestem a gerendéről! Elég egy peches mozdulat, és kárba vesztett négy év munkája. Egyébként is nagyon sokan esélyesek, akár Lazarevicsre, Burdára, Voronyinára, Szaagyira, az NDK-beli Janzra, Zucholdra vagy éppen másokra gondolok. Talán Janztól és Lazarevicsától várható a legtöbb.

— Ljubljanában különösen talajgyakorlatával aratott nagy sikert. A Dunajevszkij zenéjére bemutatott műsora után szinte „lába előtt hevert a világ”. Az 1972-es évad nyilvános versenyén — Budapesten

— mégis egészen új produkcióval jelentkezett. Talán nem bízott meg a régiben, vagy a jónál is jobbat akart?

— Wewrik kollégám — válogatottunk zongoristája — hallott valahol egy dallamot. Ebből komponált számomra egy kerek egészet, amelynek akkordjaira épül fel az ez évi talajgyakorlatom anyaga. A siker alapja ugyanis az állandó újat, jobbat keresés. Ettől függetlenül egyáltalán nem vagyok biztos a sikerben!

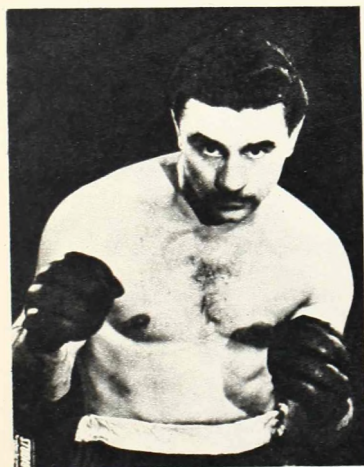
— Szenvedélyei?

— A torna, a torna, és ismét a torna...

Ezzel sarkon fordul, csatlakozik a többiekhez. Arcán a fáradtság látható jeleivel és a belső lényéből fakadó, gyermeken őszinte mosoly. Ahogy ballagtak a rájuk várakozó autóbusz felé, senki nem gondolta volna, hogy világhírű tornásznőket lát. Hogy közöttük van ő is, aki őszinte szerénységgel szabadkózik az olimpia esélyek latolgatásánál. Akiről azonban illik tudni, hogy a jelenlegi női tornászvilág első számú egyénisége!

Ő Ljudmilla Turiscseva...

JOCHA KÁROLY

Papp Laci

Találkozás

Papp Lacival

A RINGEN KÍVÜL

Papp Laciról köztudomású, hogy nem szeret nyilatkozni, az újságírókért különben sem rajong, s mikor a szállodában véletlenül tudomást szereztem jelenlétéről, az ifjúsági EB-ra kísérte tanítványait. Nemzetközi ökölvívó bíró ismerősöm, noha rég ismerte s váltalta a közvetítést, nem sok sikert jósolt a találkozásnak. De sikerült. Álltam a hallban, a lépcsővel szemben, és vártam. Egyszerre megjelent egy alacsony, inkább szögletes

nek mondható, barna, bajszos férfi: dr. Papp László, vagyis Papp Laci, a háromszoros olimpiai bajnok (egyedülálló az ökölvívás történetében), a kétszeres amatőr s egyszeres profi Európa-bajnok. A szokványos üdvözlő szavak után nehezen engedett fel, csak akkor lett beszédesebb, amikor megnyugtattam, hogy szó sincs interjúról, pályafutása ki tudja, hányadik ismertetéséről.

A beszélgetés ezek után már baráti, mondhatnám meleg légkörben folyt, annyira, hogy mikor megkérdeztem, igaz-e az a legenda, hogy néhány éve egyszerre öt hulgiant „intézett el”, akik egy este, mikor a feleségével sétált, belekötöttek, nevetve válaszolt:

— Már csak azért sem lehet igaz, mert ha csak hárman lettek volna is, egyikük bizonyára felismer. Ugyanis jóban vagyok a fiatalokkal.

— Rendben van — mondtam —, de ha történetesen sötét van, nem látják az arcát, miről ismerik fel?

— A lábamról!

— ?

— Erre egy történettel válaszolok. Évekkel ezelőtt nyakig ütem

a Balatonban, amikor egy párbeszéd foszlányait hozta felém a szél: „Ó az? Nem ő az? Megkérdezem!” S odaüszott hozzám egy fiatalember.

— Ugye, ön Papp Laci?

— Nem, ki az? Már sokan összevetszettek vele.

— Apafej, ne próbáljon átejtetni, mutassa a lábát!

— Tudtam, hogy a fiatalok a görbe lábamról is megismernek, így hát azt válaszoltam: nyertél, öcsi, én vagyok az...

Kedves, közvetlen és főleg szerény ember Papp Laci — ezt rövid együttléttünk alatt is megállapíthattam.

Megható volt, ahogy Adler Zsiga bácsiról, egykori mesteréről és edzőjéről beszélt. Hirtelen kislíus lett, és ha nem tudom, kiről beszél, joggal hittem volna, hogy egyik nagy szerelmére emlékezik vissza, annyi csodálat és hála volt a hangjában.

Papp Laci, mint a magyar válogatott ökölvívó keret hivatalos edzője most is együttműködik Zsiga bácsival, mint szaktanácsadóval.

CHIRVÁSUTÁ JUDIT

Szeretettel az új élet olvasóinak.

Papp Laci

Le a kalappal!

Valahányszor az emberi szellem nagy teljesítményeivel kerülök kapcsolatba, gondolatban mindig leveszem a kalapomat. Ez igen, gondolom olyankor, ez már valami. És ilyenkor mindig büszke vagyok arra, hogy a homo sapiens rendjébe tartozom. Az utóbbi időben azonban egyre gyakrabban kell levennem láthatatlan kalapomat, mert az emberi agyvelő, a leleményes gondolkodás olyan termékeivel találkozom lépten-nyomon, amelyek zsenialitásukban és meghökkentő újszerűségükben olykor túltesznek legmérészebb elképzeléseimen is.

A reklámszövegekről van szó, az emberi szellem eme miniatűr remekműveiről, melyeknek hasznát ezúttal nem kívánom taglalni; hiszen ez köztudomású. Merész fogalmazásuk és mély értelmük azonban elismerésre méltó.

A jó bornak nem kell céger, mondhatná valaki, de az illető ezzel csak hozzá nem értését árulná el, nem is beszélve arról, hogy egy virágzó irodalmi műfajról szeretné lebeszélni az emberiségnek azt a rétegét, amely – mint közönségesen mondani szokás – fogyasztó néven került be az irodalomba. Márpedig ehétkül – műfaj nélkül, azt hiszem – és bizonyára nem állok egyedül a véleményemmel –, az emberiség szegényebb lenne, az emberiség szegényebb lenne. Mert mit tennék például én, ha kedvenc napilapjaim olvasgatása, böngészése közben nem ütnék meg a szemem ilyen szövegek:

„A marosvásárhelyi Faipari Kombinat termékeit a legkülönbözőbb belföldi és külföldi piacokon megtaláljuk.” Az ember ilyenkor ter-

mészetesen nem gyötörődik azon, hogy eddig úgy tudta, bűtört a bűtörületekben kapni; nem gyötörődik, hanem azonnal rohan, és kies blokklakásába csodálatos barokk berendezést vásárol. Mert ellenállhatatlan a szöveg. És a kísértés.

Vagy egy másik reklámszöveg, amelyből páratlan értékű információk szűrhetők ki. Az egyik napilapunk például a következőkről tájékoztat: „A Delta területe 4 300 négyzetkilométer. Keletről nyugatra mért leghosszabb távolsága 75, északról délre pedig 65 kilométer.” Lélegzetállító. Csak az izgat, hogy ez visszafelé is érvényes? De lássuk tovább, mit tudunk még meg ugyanitt: „Három főágának hossza összesen 312 kilométer. Összterületéből 731 négyzetkilométer állandóan víz alatt van, 349 kilométer pedig a Razelm tó tesz ki. Csupán alig 140 négyzetkilométert nem borít el sohasem a víz.” Gyors számítás: 731 plusz 349 plusz 140 egyenlő 1 220 négyzetkilométer. Jézus-

mária, 3 080 négyzetkilométer valahol elsikkadt! Most mi lesz! Aztán megnyugodtam; a reklámszöveg szerzője valószínűleg ilyen ravasz trükkkel akarja a turistákat odacsalni, ahol legnagyobb megelégedésre ki fog derülni, hogy a Delta mégiscsak megvan, teljes egészében. A turisták is jól járnak, a reklámszövegszerző sem fizet rá. A Deltának pedig teljesen mindegy. De ez még semmi, megtudhatom például, hogy a Delta fölött a legkékebb az égbolt, és hogy a helyi halászok barátságos kunyhóin kívül szállodákban is megszállhat a turista. Sőt mi több, azt is közlik velem, hogy: „A vasúton, a Bukarest-Medgidia-Tulcea útvonalon, gyors- és személyvonatok közlekednek”.

Mint már említettem, egyre gyakrabban kell levennem láthatatlan kalapomat az emberi szellem zseniális termékei előtt...

SZEKERNYÉS LÁSZLÓ

Groteszk gondolatok

Az éjjel azt álmodtam, hogy fűtültem a templomban, de szerencsére még idejekorán fölébredtem, s így nem hallottam a visszhangját...

★

Éltrevalónak általában azt az embert nevezzük, aki olyan dolgokból húz hasznát, amikhez az égvilágon semmi köze sincs...

★

Érdekes. Valahányszor sorban álllok valamiért, az az érzésem, hogy azok, akik mögöttem állnak, bizonyos tisztelettel tekintenek rám...

★

Hosszú évek megfigyeléseire támaszkodva kijelenthetem, hogy a napfürdő egyáltalán nem tisztítja meg az embert...

★

Egy jól értesült buta ember körülbelül annyit tud a világról, amennyit születése pillanatában megtudott. Tudniillik, hogy van...

★

Azok a nők, akik erősen festik magukat, nem tesznek egyebet, mint állandóan nyilvánosan bizonyítani, hogy szükségük van erre...

★

Egy komor alak megkért egyszer, ne vicceljek annyit, mert állandóan nevetgetnékje támad, és olyankor nem tudja, mit kell tennie...

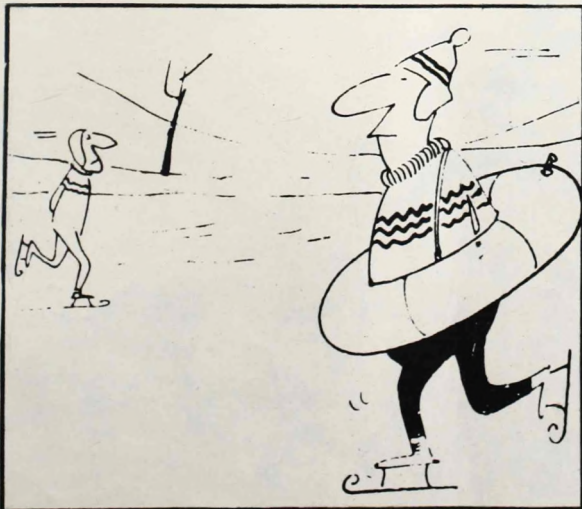
★

Az igazságnak egy búzaszemnyi darabkjából sajnos nem lehet kenyeret sütni. Igaz, nem is lenne elég...

CORNEL POĞĂCEANU

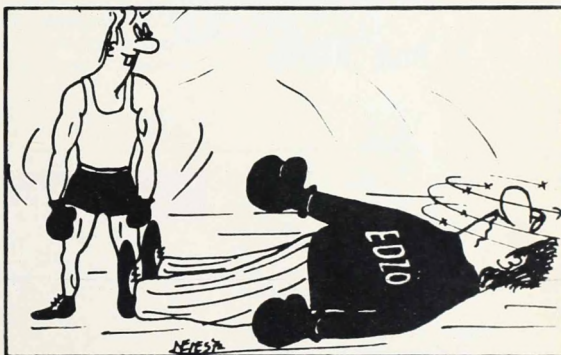
Meglepetés

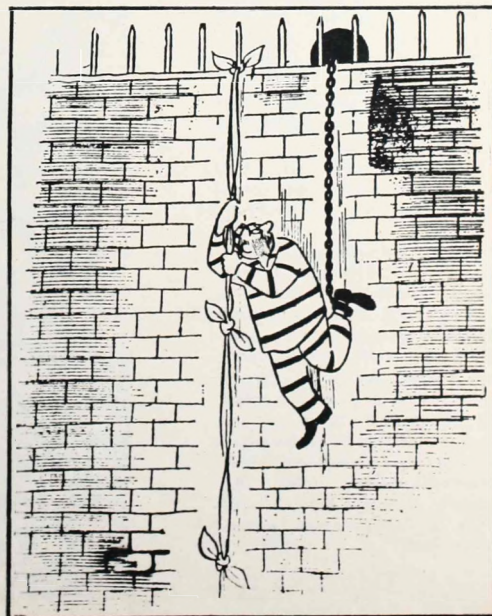
Bintenság

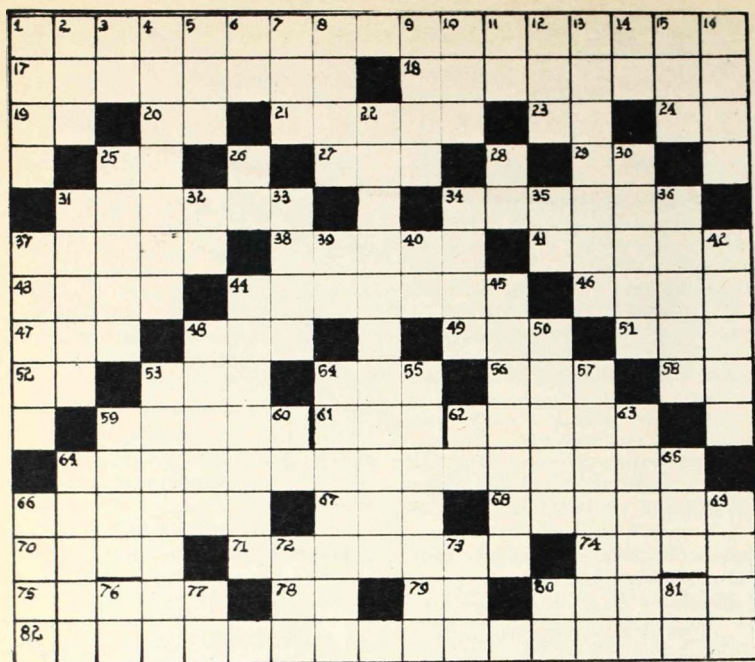
Véletlen

Forma

Pech

Nobel-díjas

tudósok (II.)

KERESZTREJTVÉNY

VÍZSZINTES: 1. Svéd származású, amerikai fizikus, a pozitron és mezon felfedezője (1905 —). 17. Bántelen. 18. Ordítani. 19. Köszönés, ék. h. 20. Menj, angolul. 21. Megilleti. 23. IT. 24. Televízió. 25. Szovjet repülőgép jelzése. 27. Részben izgul! 29. AF. 31. Ipari tanuló. 34. Enyhe betegség. 37. Halom. 38. A pék dolga. 41. A Turandot egyik hőse. 43. Gabonapálinka. 44. Ideiglenes deszkaépítmények (k = kk). 46. Ritka férfinév. 47. Béke, oroszul. 48. Az egyik oldal. 49. Testrész. 51. Súlyolni kezd! 52. Délelőtt, idegen rövidítéssel. 53. Helyrag. 54. Magyar, német és osztrák autók jelzése. 56. ... Vegas. 58. Szamárium. 59. Selyem, németül (Seide). 61. Oxigén és amerícium. 62. Grafikája (i = j). 64. Francia fizikus (1845–1921). 66. Halkan mondott. 67. Részben kibéleli! 68. Ad. 70. Hidrogén, foszfor és argon vj. 71. Nemes fémbe. 74. Idegen férfinév. 75. Az egyik szülőjük. 78. Fél icce. 79. Azonos magánhangzók. 80. Sokan itt keresik a csomót. 82. Angol fizikus (1862–1942).

FÜGGŐLEGES: 1. Tengeri emlős. 2. Menyasszony. 3. Részvénytársaság. 4. Tengeröblök. 5. DTO. 6. Rangjelző. 7. Tejtermék. 8. Mozog. 9. Karám. 10. Város Jugoszláviában. 11. Idegen helyeslés. 12. Ilyen hal a békaporonty. 13. Ráront. 14. Salamon László. 15. Áraszt. 16. Szint. 22. Svéd fellátáló (1869–1937). 25. Borít. 26. Személyes névmás. 28. Kötőszó. 30. A szükségesnél több. 31. Kínai folyó. 32. Csont, románul. 33. Becsap. 34. A szeretet egyik megnyilvánulása. 35. Személyes névmás. 36. Francia filozófus (1515–1572). 37. Indiai fizikus (Chandrasekhara Venkata, 1888 —). 39. Világmindenség. 40. Egyszerű gép. 42. Olasz atomfizikus, Enrico (1901–1954). 44. Útonálló. 45. Fejfedője. 48. Bejegyzett. 50. Francia filmszínész. 53. Esőre áll. 54. Francia materialista filozófus. 55. Olyan... 57. Erdélyi város. 59. Óskandináv elbeszélés. 60. Azonos a vízsz. 79-cel. 62. Orvosi vény röv. 63. Kis Antal. 64. Akvárium halfajta. 65. Részcsrag. 66. Angol drámaíró. 69. Leng párja. 72. Sorok végén összecseng. 73. Berakodni kezd! 76. JL. 77. Igeköző. 80. Körülbelül. 81. Fa része.

Hosszú és rövid magánhangzó között nem teszünk különbséget. A megfejtéseket a *marosvásárhelyi szerkesztőség* címére kérjük beküldeni, lehetőleg levelezőlapon. Beküldési határidő: augusztus 20.

Az Új Élet 1972/10. számában megjelent keresztrejtvény megfejtése: Samuel Beckett, Pablo Neruda, Jaszunari Kawabata, Hermann Hesse, William Yeats, Nelly Sachs.

Könyvtalomban részesülnek: Breitmánn Bella — Temesvár; Csomós Berta — Kolozsvár; Vass Árpád — Erdőszentgyörgy.

Egyet a sok közül

Kérünk valakitől egy csomag cigarettát. A csomag tartalmát szétszórjuk az asztalon. Következhet „bravúros” bűvészmutatványunk: bekötött szemmel megtalálni egy cigarettát a sok közül.

Kellékek: egy csomag cigaretta, egy kalap, ceruza, egy gombostű.

Egy cigarettát átadunk a nézőnek, és megkérjük, hogy jelölje meg a ceruzával. Amikor visszakapjuk, és odavisszük a többi cigaretta közé, a jobb kezünk mutató- és középső ujjá között tartott gombostűt beleszúrjuk a cigarettaújsa alá, úgy, hogy két-három milliméternyire kiálljon. A cigarettát ezután a többivel együtt beledobjuk a kalapba, és bekötött szemmel is könnyen megtalálhatjuk a megjelölt cigarettát. Ezután több dolgunk nincs, mint az, hogy a tűt kihúzzuk a cigarettából, és benn hagyjuk a kalapban.

Családi képes albumból került elő a régi Vásárhely egyik igen érdekes fényképe, a múlt század utolsó éveiből. Könnyen felismerni rajta az egykori Főteret (ma: Rózsák tere), a Petőfi falai közé fogadó Görög-házat, előtte Bodor Péter zenélő kútját, az Apolló palotát, a barokk Toldalagi-házat... és előtte, a macskaköves útesten, a századforduló előtti évekre oly jellemző velocipédező polgárokat. Most, a müncheni olimpia évében, különösen érdekes számunkra ez a felvétel — hisz a kerékpározás az újkori olimpiák legrégebbi sportágai közé tartozik. Annak idején, dédapánk tehát lépést tartottak a modern sportok fejlődésével (sőt, újítani is tudtak, hisz a velocipéd mellett ott látni leszarmazottját, a kerékpárt is).

Talán nem lényegtelen megemlítenünk, hogy a felvételen látható velocipédező „sportember” azonos a későbbi konzervatóriumi igazgatóval, a kitűnő kamarazenesész és zeneszerző Metz Alberttel — aki a nyolcvanas-kilencvenes években nagy kerékpártúrákat tett a Maros mentén. Egykori feljegyzések tanúsága szerint az újkori olimpiák fellendülése idején a sport és a művészetek gyakran perszonalunióban éltek. Azóta — sajnos, és talán csak ideiglenesen — a legtöbb esetben eltávolodtak egymástól.

E.L.

Velocipéd Bodor Péter kútja előtt

A marosvásárhelyi PRODCOMPLEX

Helyiipari Vállalat

Dózsa György útca 177 szám, telefon 13468 — 30577

MEGRENDELÉSRE SZÁLLÍT

Az állami és szövetkezeti kereskedelmi vállalatoknak:

— csiszolt, színes üvegipari termékeket, kiváló minőségben; — vázákat, boros-, likőrös-, vizeskészleteket, nippeket stb.

A vállalat termékei Marosvásárhelyen a helyiipar árubemutató üzletében (November 7 negyed) is kaphatók.

A SZAKORVOSOK JAVASOLJÁK:

- VISELJE MUNKAHELYÉN,
- VISELJE OTTHON,
- VISELJE SZABADSÁGA IDEJÉN,
- VISELJE MINDENHOL

A MAROS-VÁSÁRHELYI **ILEFOR**

LEGÚJABB TERMÉKÉT, A KÉNYELMES, EGÉSZSÉGES

FATALPÚ SZANDÁLT!

Kapható a szaküzletekben és Marosvásárhelyen a helyiipar árubemutató üzletében (November 7 negyed).

A BALÁNBÁNYAI BÁNYAIPARI KOMBINÁT

(Székhely: Balánbánya, Hargita megye, vasútállomás: Izvorul Oltului)

föld alatti munkára dolgozókat alkalmaz

biztosítja a legmagasabb bányaiipari besorolást. Az alkalmazás második hónapjától a tarifa érinti havi fizetés 1759-2907 lej, a szakképzettségtől és a szakmában való régiségtől függően.

A tarifa szerinti fizetés a következő pótlékokkal egészül ki:

- 8-16 százalék a terv 100,5 százalék fölötti teljesítéséért;
- 15 százalék az éjszakai munkáért;
- 4-6 százalék a csoportvezetőknek;
- 9 százalék a munkásotthonban lakó alkalmazottaknak.

Más előnyök:

- védőfelszerelés,
- ingyenes szállás a nőtlenek központi fűtésű blokk-otthonában,
- családosooknak, a lehetőségek és a munkateljesítményük arányában, blokklakást biztosítanak,
- napi háromszori étkezés a kántin-vendéglőben, 12,50 lej ellenében,
- szakképesítési lehetőségek.

Jelentkezhetnek 18—45 év közötti dolgozók. Szükséges iratok: személyazonossági igazolvány, katonai helyzetre vonatkozó irat, munkakönyv.

**ÚJ 14
ÉLET**

1972 július
XV. évf., 14/328/sz.

KÉTHETENKÉNT MEGJELENŐ TÁRSADALMI ÉS KULTURÁLIS KÉPESLAP. Kiadja a Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács. Szerkesztőség: Marosvásárhely, Str. Statuilor 1., telefon 14509. Kolozsvári fiókszerkesztőség: Piața Libertății 5., telefon 11550. București-i fiókszerkesztőség: Piața Scintei 1., Of. poștal 33. Telefon 177030. Előfizetési díj három hónapra 12 lej, fél évre 24 lej, egy évre 48 lej. Előfizetéseket felvesznek az üzemi és intézményi önkéntes sajtóterjesztők, postahivatalok és levélkioskók. Kéziratokat nem örszünk meg és nem küldünk vissza.

SZERKESZTI A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG
Készült a Scintei Háza Nyomdaipari Kombinátnban,
București

Címlapunkon:

Vitorlás csónakkal a tengeren

Marx József felvételei

A hátsó borítón:

Doina Spătaru, a közkedvelt dalénekesnő

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ÚJ ÉLET

44600

ÁRA 2 LEJ